

Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя

Бібліотека ім. академіка М. О. Лавровського

НІЖИНСЬКА ВИЩА ШКОЛА

ВИКЛАДАЧІ І ВИПУСКНИКИ

**Календар
знаменних і пам'ятних дат**

на 2021 рік

Ніжин – 2020

УДК (059)

Н 60

Упорядники:

Кільдіватова О. Д., провідний бібліотекар

Манжай В. І., провідний бібліотекар

Мухомодєєва Н. В., завідувач інформаційно-бібліографічного відділу

Відповідальний за випуск – Морозов О. С., директор бібліотеки

Дизайн обкладинки – Мухомодєєва Н. В.

Ніжинська вища школа: викладачі і випускники : календар
Н 60 знаменних і пам'ятних дат на 2021 рік / Ніжин. держ. ун-т ім.
М. Гоголя ; Б-ка ім. акад. М. О. Лавровського ; упоряд.:
Кільдіватова О. Д., Манжай В. І., Мухомодєєва Н. В. – Ніжин :
НДУ ім. М. Гоголя, 2020. – 86 с.

© НДУ ім. М. Гоголя, 2020

Бібліотека імені академіка М. О. Лавровського

ВІД УКЛАДАЧІВ

Календар знаменних і пам'ятних дат на 2021 рік «Ніжинська вища школа: викладачі і випускники» надає інформацію про видатних людей, чие життя та діяльність пов'язані з Ніжинською вищою школою. Серед них – викладачі-ювіляри, які працюють і нині та щоденною працею вносять вагому частку у літопис славетного навчального закладу. Щорічник також репрезентує педагогів минулого, що залишили помітний слід в історії університету. Багато випускників стали гордістю не тільки Ніжинської вищої школи, а й Чернігівщини і всієї України. Це науковці, письменники, літературознавці, політичні і наукові діячі, ювілеї яких відзначатимуться у 2021 році. Календар не дає нам втратити історичну пам'ять, поєднуючи на сторінках покоління минулі і сучасні, всіх, хто причетний до Ніжинської вищої школи.

До щорічника увійшли 134 персоналії.

Укладанню видання передувала робота з уточнення фактографічної інформації та біографій персоналій. Кожна персоналія доповнена короткими біографічними відомостями та вміщує інформацію про наукові, творчі здобутки.

Упорядники дотримувались визначення дат за Григоріанським календарем (новим стилем). В загальній хронології розміщені дати осіб, що народжені до 1 лютого 1918 р. (за старим стилем).

Ознайомитися з Календарем можна на сайті бібліотеки: <https://library.ndu.edu.ua/>.

Відгуки та пропозиції щодо даного видання надсилайте за адресою:

Бібліотека імені академіка О. М. Лавровського НДУ імені Миколи Гоголя,
Інформаційно-бібліографічний відділ,
вул. Графська, 2, м. Ніжин, 16600
e-mail: bvbu1890@ukr.net

Січень

1 січня (за ст. стилем 20 грудня 1860) – **160 років від дня народження**

Юхима Федоровича Карського (1861–1931), видатного білоруського та російського мовознавця, філолога-славіста, палеографа, етнографа, академіка Петербурзької (1916) та Російської (1917) Академії наук (згодом АН СРСР), дійсного члена Академії наук СРСР (1925) та Чеської Академії наук (1929).

Народився у селі Лаша (нині Гродненського району, Гродненської області) у родині священика. Його батьком був дяк місцевої церкви Федір Новицький, а матір'ю – дівчина з паламарської родини Карських. Під її прізвиськом і була записана дитина, бо вона народилася поза офіційним шлюбом. Початкову освіту отримав у парафіяльному училищі села Ятра, де на той час служив його батько. У 1871 р. вступив до Мінської духовної семінарії. Після закінчення семінарії вступив до Ніжинського історико-філологічного інституту, де вивчав слов'янську філологію під керівництвом професора Р. Ф. Брандта.

У 1893 р. захистив у Варшаві магістерську дисертацію. У 1903 р. здійснив етнографічну експедицію по Білорусі, протягом якої було зібрано чимало матеріалу для досліджень, і за результатами якої біло видано перший том головної праці вченого «Білоруси», яка згодом отримала назву «енциклопедії білорусознавства».

З 1905 по 1910 рр. – ректор Варшавського університету, з 1917 по 1928 рр. – професор Петроградського університету Також з 1905 по 1917 рр. він був головним редактором журналу «Російський філологічний вісник». У 1916 р. його обрали дійсним членом Академії наук. У 1922 р. став дійсним членом Інституту білоруської культури (зараз – Національна академія наук Білорусі), а в 1929 р. – членом Чеської Академії наук. Також працював директором Музею антропології та етнографії.

3 січня – **90 років від дня народження Людмили Костянтинівни**

Фурси (1931), старшого викладача кафедри математики.

Народилася в селі Ногкау Алагиро-Ардонського району Північно-Осетинської області в сім'ї службовців. Рано залишилась сиротою, виховувалась в родині тітки.

Закінчила з відзнакою Ніжинський державний педагогічний інститут ім. М. В. Гоголя, фізико-математичний факультет у 1954 році.

Працювала у штаті викладачів Ніжинської вищої школи з 1954 по 1981 на посаді асистента кафедри математики (1954–1973), з 1973 – старшим викладачем кафедри математики. Вела практичні заняття з математичного аналізу, читала лекційні курси з вищої алгебри, арифметики раціональних чисел та теорії чисел. Вела науково-методичну роботу по розробці програмованих завдань з курсу матаналізу.

7 січня – 100 років від дня народження Ольги Петрівни Ляхно (Блик) (1921–1999), українського мовознавця, кандидата філологічних наук (1960).

Народилася в селі Лука Лохвицького району Полтавської області в сім'ї робітника. Закінчила Київський державний університет ім. Т. Г. Шеченка, філологічний факультет (1948), аспірантуру при КДУ ім. Т. Г. Шеченка (1952).

Працювала в штаті викладачів Ніжинської вищої школи з 1953 по 1956 року на посаді старшого викладача. З 1956 по 1964 – доцент КДПІ ім. О. М. Горького; доцент Київського державного інституту іноземних мов (1988–1991).

У Київському державному університеті ім. Т. Г. Шеченка обіймала посади доцента кафедри історії української мови (1965–1987; 1991–1993). Читала курс методики викладання української мови. Досліджувала фонетику, граматику української мови, синтаксис документів канцелярії Б. Хмельницького. Творча спадщина – ряд підручників і посібників з української мови для середніх шкіл.

Померла 2 травня 1999 рр. Похована в Києві на Лісовому кладовищі.

7 січня – 60 років від дня народження Людмили Іванівни Приходько (1961), педагога, заслуженого учителя України (2010).

Народилась у селі Салтикова Дівиця на Чернігівщині. Після восьмого класу (1976) вступила до Ніжинського культурно-освітнього училища на бібліотечний відділ, яке закінчила з відзнакою. З 1979 по 1984 рік – студентка філологічного факультету Ніжинського державного педагогічного інституту ім. М. В. Гоголя.

Працює в Ніжинській гімназії № 3. Роботу вчителя зарубіжної літератури поєднує з посадою заступника директора з науково-методичної роботи. За ініціативи Людмили Іванівни в гімназії з'явилась традиція видання поетичних збірок учнівської творчості. Перша з них – «Під шепіт музи», останні – «Зустрінемося завтра», «У талановитих учителів – талановиті діти!». В 2016 р. вийшла друком книга «Серця опалені війною», яка присвячена пам'яті учнів, що загинули на Сході України, захищаючи цілісність та незалежність України.

Депутат міської ради (2010).

9 січня – 70 років від дня народження Ніни Михайлівни Стрельнікової (1951), кандидата педагогічних наук (1996), доцента кафедри педагогіки та педагогічної майстерності (2000).

Народилася в селі Крути Ніжинського району Чернігівської області. Закінчила фізико-математичний факультет Ніжинського державного педагогічного інституту (1973). Працювала вчителем фізики і математики в школах Київської області та м. Ніжина (1973–1987).

У штаті викладачів Ніжинської вищої школи з 1990 по 2013 рік. Обіймала посади асистента (1990–1993), старшого викладача (1993–1998), доцента (1998–2013). Основний напрям наукових досліджень – професійна майстерність учителя. Автор та співавтор навчально-методичних посібників з педагогіки для студентів педагогічних вузів.

10 січня – 205 років від дня народження **Михайла Павловича**

Лесеневича (1816–1883), почесного мирового судді, депутата дворянства Золотоніського повіту.

Народився в селі Жорнокльови Полтавської губернії (нині Драбівський район Черкаської області). Навчався у Ніжинській гімназії вищих наук, яку закінчив 1837 році.

У 1838 році в чині колезького реєстратора поступив на службу в Канцелярію куратора Київського навчального округу. У 1839–1840 роках був переяславським повітовим суддею, а з 1862-го золотоніським повітовим суддею. З 1876-го по 1879 рік М. П. Лесеневич виконував обов'язки предводителя повітового дворянства Золотоніського повіту, був почесним мировим суддею і губернським секретарем.

Помер 2 лютого 1883 р. Похований у родинному склепі в селі Жорнокльови.

14 січня – 145 років від дня народження **Василя Васильовича**

Кукаркіна (1876–1938), українського вченого у галузі вітчизняної історії, філософії, суспільствознавства, громадського діяча.

Народився в містечку Мамадиш Казанської губернії, нині Республіка Татарстан. У 1896–1901 рр. навчався на історичному відділенні Ніжинського історико-філологічного інституту князя Безбородька. Здобувши ступінь кандидата, був направлений на роботу до Нижегородської губернської чоловічої гімназії.

У 1913 р. повернувся до Ніжина, де протягом 1914–1920 рр. виконував обов'язки наставника гімназистів і студентів з історії та географії, викладав педагогіку, логіку та методику викладання історико-географічних дисциплін в Історико-філологічному інституті князя Безбородька та гімназії при НІФІ, став членом Історико-філологічного товариства, відкритого при інституті. 1925 р. В. В. Кукаркіна призначили деканом робітничого факультету (до 1 жовтня 1928 р.). В 1927 р. став членом ВКП(б), але В. В. Кукаркіна кілька разів виключали з лав партії, що зумовлювало і звільнення з роботи.

Протягом 1927–1931 рр. – доцент Полтавського інституту народної освіти. В 1933–1934 рр. працював науковим співробітником Житомирського державного історичного архіву.

У 1935 р. повернувся на Ніжинщину, мешкав в селищі Лосинівка, де працював вчителем німецької мови та директором школи. У січні 1937 р. був звільнений з роботи (за доносом про симпатії до Л. Троцького), після чого перебивався тимчасовими заробітками. 29 червня 1937 р. Василя Васильовича заарештували та відправили до виправно-трудової колонії у віддалених районах СРСР на 5 років. За непідтвердженими даними, помер у місцях позбавлення волі в 1938 р. Реабілітований Судовою колегією в кримінальних справах ВС УРСР 20 вересня 1960 року.

14 січня – 100 років від дня народження Василя Євдокимовича

Римаренка (1921–1983), українського психолога.

Народився в селі Чернеча Слобода на Сумщині. Навчався в Харківському комуністичному газетному училищі (1937), працював літпрацівником редакції районної газети в Козелецькому районі. Навчався в Ніжинському педагогічному інституті ім. М. В. Гоголя (1946–1947). В 1947 році переведений до Київського державного університету, на філософський факультет (психологічне відділення), який закінчив у 1952 році. Працював у штаті викладачів НДПІ в 1951–1957 роках на посаді викладача психології (1951–1954), старшого викладача кафедри педагогіки (1954–1957).

В. Є. Римаренко автор більше 100 розвідок із психологічних проблем праці й дидактики.

Учасник Другої світової війни. Нагороджений медалями.

14 січня – 65 років від дня народження Леоніда Павловича

Москотіна (1956–2015), солдата Збройних сил України.

Закінчив природничий факультет Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя. Працював вчителем, останнім часом – на ніжинському комбінаті хлібопродуктів.

Брав активну участь у громадсько-політичних рухах у Ніжині, член ВО «Свобода». Активний учасник Революції Гідності. Незважаючи на вік, у травні 2015-го добровольцем пішов на фронт. Солдат, старший стрілець зведеної штурмової роти «Карпатська Січ» 93-ї окремої механізованої бригади. 11 липня 2015 року під час бойового чергування на позиції під Опитним біля аеропорту Донецька внаслідок ворожого обстрілу з гранатомету зазнав травм, несумісних з життям. Похований у Ніжині на Овдіївському кладовищі.

За особисту мужність, сумлінне та бездоганне служіння Українському народові, зразкове виконання військового обов'язку нагороджений 16 січня 2016 року – орденом «За мужність» III ступеня (посмертно); медаллю УПЦ КП «За жертвність і любов до України» (посмертно).

У жовтні 2015 року на будівлі Ніжинської ЗОШ № 1, в якій він навчався, урочисто відкрито меморіальну дошку Леоніду Москотіну.

18 січня – 65 років від дня народження Миколи Степановича

Тимошика (1956), українського вченого, журналіста, публіциста, літературного критика, видавця. Доктор філологічних наук (1997), професор (2002). Академік Академії наук вищої школи України (2005).

Народився в с. Данине Ніжинського району Чернігівської області в селянській родині. 1978 року закінчив факультет журналістики Київського університету імені Тараса Шевченка.

Завідувач кафедри видавничої справи та мережевих видань Факультету журналістики і міжнародних відносин Київського національного університету культури і мистецтв. Працював у Ніжинській вищій школі на посаді професора кафедри української літератури, методики її викладання та журналістики (2016–2020).

Стажувався в Колегії Святого Андрія Манітобського університету (Канада, 1997, 2000), Українському вільному університеті (Мюнхен, 1998), Інституті перепідготовки журналістів Фоґо (Швеція, 2003), Міжнародному Андалузькому університеті (Іспанія, 2006).

Виступав із лекціями в навчальних і наукових закладах Бельгії, Великої Британії, Іспанії, Ізраїлю, Канади, Китаю, Німеччини, Польщі, Росії, Сербії, Франції, Швейцарії, Швеції.

Член Національної спілки журналістів України (1981). Член Національної спілки письменників України (2000). Голова Фондації імені митрополита Іларіона (Огієнка). Засновник і директор науково-видавничого центру «Наша культура і наука».

Був заступником голови Навчально-методичної комісії з масової комунікації при Міністерстві освіти та науки України. Член Експертної ради Національної програми «Українська книга» при Держтелерадіо України. Експерт щорічної акції «Книжка року» часопису «Книжник-ревю».

21 січня – 90 років від дня народження **Павла Федоровича**

Смірнова (1931), кандидата філософських наук (1968), доцента кафедри філософії і політичної економії (1971), Відмінника народної освіти (1973).

Народився в селі Яйково Зубцовського району Калінінської (нині Тверської, РФ) області. Закінчив з відзнакою історико-філологічний факультет Київського державного університету ім. Т. Г. Шевченка (1962), аспірантуру при КДУ ім. Т. Г. Шевченка (1967).

Працював у штаті викладачів Ніжинської вищої школи з 1962 по 1983 рік на посадах асистента кафедри марксизму-ленінізму (1962–1965), старшого викладача (1967–1969), завідувача кафедрою філософії та політекономії (1969–1982), проректора по науковій роботі (1975–1979).

Нагороджений медаллю «За доблесну працю».

24 січня – 115 років від дня народження **Михайла Павловича**

Солдатов (1906–1986), хіміка-педагога, Члена Методичної ради з хімії при Українському науково-дослідному інституті педагогіки, Відмінника народної освіти (1966).

Народився у м. Верхньодніпровську Дніпропетровської області у родині земського вчителя. Навчався у Дніпропетровському інституті народної освіти на хімічному і фізико-математичному факультетах (закінчив 2 курси) та Дніпропетровському хіміко-технологічному інституті на вуглехімічному факультеті, який закінчив у 1931 році.

Працював у штаті викладачів Ніжинського державного педагогічного інституту ім. М. В. Гоголя з 1953 по 1973 на посадах старшого викладача, в. о. завідувача кафедрою хімії (1957–1960). Автор підручників «Аналітична хімія» (1964; 1967) для студентів вузу та «Збірника задач і вправ з хімії для 9-11 класів загальної середньої політехнічної школи» (1967). У серії «Бібліотека юного хіміка» вийшла книга «Водень», написана М. П. Солдатовим в співавторстві (1967).

28 січня – 95 років від дня народження **Зінаїди Василівни**

Кирилюк (1926–2018), літературознавця, доктора філологічних наук (1989), професора (1991), історика літератури, педагога.

Народилася в с. Пологи, нині місто Запорізької області. Закінчила філологічний факультет Київського державного університету ім. Т. Г. Шевченка в 1949 р. Відтоді працювала у відділі рукописів Державної публічної бібліотеки (нині – Інститут рукопису Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського). 1956 р. вступила до аспірантури Київського університету (науковим керівником був академік АН УРСР О. І. Білецький), яку закінчила в 1959 році. Кандидат філологічних наук (1961), доцент (1966), доктор (1989), професор (1991). З 1959 до 1989 – доцент кафедри історії російської літератури Київського університету.

Працювала в Ніжинській вищій школі з 1989 по 1999 рік на посаді професора кафедри світової літератури. У 2002 – 2005 роках – у Херсонському державному університеті; у 2007 – 2010 роках – у Київському славистичному університеті.

Основний напрям наукових досліджень – історія і теорія російської літератури ХІХ століття. Автор праць з питань української, російської та зарубіжної літератури, методики викладання літератури у школі та вищому навчальному закладі.

З. В. Кирилюк була багаторічним членом спеціалізованих вчених рад, редакційних колегій часописів професійного спрямування, автором передмов до літературно-художніх видань. Вона виховала численних учнів, які нині успішно працюють у науковій та освітянській сфері в різних містах України та поза її межами.

31 січня – 155 років від дня народження **Михайла Ілліча Мандеса**

(1866–1936), одеського історика античності, літературознавця, мовознавця.

Народився у родині службовців (турецько-підданих), що переселилися у Російську імперію та прийняли російське підданство. Закінчив історико-філологічний факультет Новоросійського (Одеського) університету в 1891 році з дипломом 1-го ступеня. Блискуче знав німецьку, грецьку, латинську мови.

В 1898 році захистив магістерську дисертацію, а в 1901 році – докторську дисертацію.

В 1901 році був призначений екстраординарним професором, а потім і ординарним (1903) кафедри грецької словесності Ніжинського історико-філологічного інституту князя Безбородька. Звільнився від служби в 1906 році.

1919–1930 – професор Одеського ІНО; водночас 1925–1930 – завідувач кафедрою теорії мистецтв Одеського художнього інституту. Також викладав курси стародавньої історії, античної і західно-європейської літератури, естетики й теорії мистецтв у гімназіях, комерційних училищах. Досліджував маловивчені аспекти давньогрецької історії, проблеми давньогрецької філології та мистецтвознавства.

Лютый

5 лютого – 70 років від дня народження Олександра Борисовича

Коваленка (1951), українського історика, спеціаліста у галузі історіографії, джерелознавства, археографії, історичного краєзнавства, кандидата історичних наук (1980), професора, заслуженого працівника народної освіти України (1993), голови Чернігівської обласної організації Національної спілки краєзнавців України.

Народився в м. Чернігів, в родині відомого чернігівського журналіста Бориса Івановича Коваленка.

У 1969 році вступив на історичний факультет Ніжинського державного педагогічного інституту імені М. Гоголя, який у 1973 році закінчив з відзнакою. 1971 року здобув диплом переможця республіканського конкурсу студентських наукових робіт за статтю про чернігівського полковника М. Небабу. У 1972 році в «Українському історичному журналі» була надрукована перша наукова розвідка про українського історика В. Модзалевського.

З 1973 року – науковий співробітник Чернігівського історичного музею. Тут О. Б. Коваленко віднайшов і оприлюднив списки козацьких літописів Самовидця та Г. Грабянки, хроніку І. Забіли.

З 1976 року працював в Чернігівському державному педагогічному інституті ім. Т. Г. Шевченка на посадах асистента, старшого викладача, доцента кафедри історії СРСР і УРСР, проректора, декана історичного факультету. З 2009 року – директор Інституту історії, етнології та правознавства ім. О. М. Лазаревського Чернігівського державного педагогічного університету ім. Т. Г. Шевченка.

10 лютого – 65 років від дня народження Віктора Марковича

Стригуна (1956), біолога, педагога, доктора сільськогосподарських наук (2017), професора.

Народився в селі Росоховатець Новоархангельського району Кіровоградської області у сім'ї медичних працівників. У 1968 році разом з батьками переїхав до м. Ніжин.

Навчався на біологічному факультеті Ніжинського державного педагогічного інституту ім. М. В. Гоголя (1973–1978). Після закінчення вузу працював вчителем на Київщині. З 1980 по 1984 рік – старший науковий співробітник Сквирської дослідної станції овочівництва.

У 1991 році захистив кандидатську дисертацію при Всесоюзному науководослідному інституті селекції та насінництва овочевих культур, м. Москва. У 1997 році отримав атестат старшого наукового співробітника. Цього ж року був призначений заступником директора з наукової роботи, а вже наступного – директором дослідної станції. Результатом роботи на станції стало створення семи сортів гороху овочевого консервного призначення, які занесені до Державного реєстру сортів України, два з них до реєстру сортів Республіки Білорусь, ще один – РФ.

З 2001 року працював у ВП НУБіП України «Ніжинський агротехнічний інститут» на посадах викладача спеціальних дисциплін та доцента. У 2007 році отримав атестат доцента, вступив на стаціонарне відділення до докторантури при НУБіП України, яку успішно закінчив у 2009 році. У 2017 році захистив дисертацію на здобуття наукового ступеня доктора сільськогосподарських наук.

З 2019 року – професор кафедри біології Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя.

12 лютого – 75 років від дня народження Ганни Іванівни Дудки (1946), старшого викладача кафедри іноземних мов, Відмінника народної освіти (1983).

Народилася в місті Ніжин в сім'ї робітника. Закінчила факультет англійської мови Ніжинського державного педагогічного інституту ім. М. В. Гоголя у 1968 р. Працювала вчителем англійської мови в школах Харківської та Чернігівської області (1968–1972).

У Ніжинській вищій школі працювала на посадах секретаря факультету іноземних мов (1972-1974), керівника виробничої практики (1974-1978), начальника навчального відділу (1978–2001), поєднуючи роботу з виконанням академічного навантаження по кафедрі іноземних мов на умовах сумісництва (1974–2001). На посаді старшого викладача кафедри іноземних мов з 2001 по 2008 рік. Основний напрям наукових досліджень – міжпредметні зв'язки при викладанні іноземних мов на нефахових факультетах.

12 лютого – 75 років від дня народження Василя Сергійовича Шовкопляса (1946), старшого викладача кафедри фізики.

Народився в селі Буденівка Дворічанського району Харківської області в сім'ї службовця. Закінчив фізико-математичний факультет Харківського державного педагогічного інституту ім. Г. Сковороди в 1969 році та аспірантуру при кафедрі фізики ХДПІ в 1972 році.

Працював у Ніжинській вищій школі з 1972 по 2013 рік на посадах асистента (1972–1987), старшого викладача (1987–2013). Читав курс лекцій та проводив практичні заняття з загальної та теоретичної фізики, методики її викладання. Працював на підготовчому відділенні фізмат факультету та викладачем фізики в ліцеї при НДПУ (за сумісництвом) (2000–2005).

Основний напрям наукових досліджень – фотоелектричні явища в ZnSe, методика викладання оптики (поляризація світла) у вищій школі. Має наукові публікації.

12 лютого – 60 років від дня народження Олександра Григоровича Мордвінова (1961), доктора наук з державного управління (2001), кандидата географічних наук (1993), професора (2005).

(2005).

Народився в селі Д'яківка Буринського району Сумської області. У 1984 закінчив Сумський державний педагогічний інститут ім. А. Макаренка зі спеціальності «Географія та біологія», аспірантуру при Інституті геофізики ім. С. І. Субботіна (1992), докторантуру при Українській Академії державного управління (2001), Запорізький інститут державного муніципального управління зі спеціальності «Економіка підприємства»

Працював в Ніжинській вищій школі з 1987 до 2002 року на посадах асистента (1987–1993), старшого викладача (1993–1994), доцента (1994–2002), завідувача кафедри географії (1994–1997; 2001–2002), професора (2002–2003). Основні напрямки наукових досліджень – географічне ресурсознавство, економіка природокористування, екологічна політика.

У 2002–2008 – професор, завідувач кафедри державного управління і адміністративного менеджменту Запорізького інституту державного муніципального управління. З 2008 – в. о. проректора з наукової роботи ЗНУ. Сфера наукових інтересів – механізми державного управління, економіка природокористування та охорона навколишнього середовища, економічна та соціальна географія. Автор 130 наукових праць, серед яких монографії «Управління аграрним природокористуванням в умовах ринкової трансформації» (2000), «Природокористування в аграрній сфері перехідної економіки України» (2000), «Актуальні проблеми управління» (2008).

21 лютого – 75 років від дня народження Вероніки Степанівни Білокопитової (1946), старшого викладача кафедри ботаніки

Народилася в селі Соколово Зміївського району Харківської області. Закінчила з відзнакою природничий факультет Харківського державного педагогічного інституту ім. Г. С. Сковороди (1970) та аспірантуру при ХДПІ ім. Г. С. Сковороди (1973).

Працювала в Ніжинській вищій школі з 1973 по 1991 рік на посадах викладача (1973–1986), старшого викладача (1986–1991) кафедри ботаніки. Основний напрям наукового дослідження – раціональне використання і охорона рослинності лісів Чернігівського

Полісся.

З 1991 року працювала в Харківському національному педагогічному університеті імені Г. С. Сковороди викладачем кафедри географії.

23 лютого – 130 років від дня народження Михайла Миколайовича П'ятуховича (1891–1937), літературознавця, дослідника білоруської літератури.

Народився у селі Алексиничі (нині Сенненського району Вітебської області). У 1913 році, закінчивши Могилевську семінарію, вступив до Ніжинського Історико-філологічного інституту. Навчання Михайла П'ятуховича збіглося з 100-річчям від дня народження Т. Г. Шевченка, святкування якого заборонив царський уряд і чернігівський губернатор. Серед студентів, які нелегально провели ювілейний вечір, був М. П'ятухович.

У 1917 р. після завершення навчання його рекомендували до С.-Петербурзького університету для підготовки до отримання професорського звання. На початку 20-х рр. ХХ ст. М. П'ятухович влаштувався на роботу науковим співробітником, дійсним членом Інституту білоруської культури та викладачем Білоруського державного університету. З 1926 р. працював деканом педагогічного факультету університету. Як викладач він читав курси «Західноєвропейська література» та «Білоруська література». У час роботи в інституті та університеті приділяв велику увагу дослідженню білоруської літератури.

У 1926 р. взяв участь у підготовці Інститутом білоруської культури збірника «Четырехсотлетце беларускага друку». «Францішак Скарына і яго літаратурная дзейнасьць». Крім цього, він надрукував статтю «Апавяданне «У полескай глушы», як новы

етап беларускай мастацкай прозы» (1925). Підсумковою роботою була праця «Нарысы гісторыі беларускай літаратуры. Ч. 1 (Агляд літаратура-ідэалагічных плыняў XIX і пачатку XX ст.» (1928). Серед фольклорно-этнографічных робіт значыцца стаття «Звычай і песні беларускага селяніна у іх гаспадарчай аснове» (1928).

У 1927 р. став членом літаратурнага аб'яднання «Полым'я» поруч з Я. Коласом, Я. Купалою, Ц. Гартнім. В кінці 20-х – 30-ті рр. розпочалися сталінські репресіі діячів культуры. В січні 1937 р. Михайла Миколайовича заарештували у справі «Правотроцькістського блоку», а 19 грудня він був страчений. Реабілітували вченого посмертно через 20 років після страти 27 грудня 1957 р.

26 лютого – 205 років від дня народження Василя Васильовича

Генераль-лейтенантъ
В. В. Каталей.

Каталея (1816 (1818?)–1877), російського генерала, учасника російсько-турецької війни 1877–1878 рр.

Народився в селі Плоске Ніжинського повіту в дворянській родині. Протягом 1828–1835 рр. Каталей навчався в Ніжинській Гімназії вищих наук і Фізико-математичному ліцеї князя Безбородька.

Після випуску з ліцею розпочинається тривала 32-річна військова кар'єра В. Каталея. Його служба проходила в гвардійських Волинському і Литовському полках, Якутському і Дніпровському піхотних та інших полках на різних військових посадах.

У 1877 р. генерал-лейтенант В. В. Каталей був призначений командиром 3-ї гвардійської дивізії і взяв участь у бойових діях російсько-турецької війни 1877 – 1878 рр. Дивізія В. В. Каталея відзначилася в боях за визволення Болгарії від турецької неволі, проте 3 січня 1878 р. Василь Васильович Каталей загинув у бою біля села Петричев. У січні 1878 р. тіло генерала було привезене до села Плоского і поховане біля Михайлівської церкви поряд із могилами інших представників славного козацького роду Каталеїв.

В столиці Болгарії встановлений пам'ятник генералу В. В. Каталею.

На фізико-математичному факультеті Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя в 2013 р. відкрито іменну аудиторію імені В. В. Каталея.

Василю Каталею належить ряд статей в «Військовому збірнику» і «Руському інваліду» з питань освіти і виховання військ.

27 лютого (за ст. стилем 16 лютого) – **265 років від дня народження Іллі**

Андрійовича Безбородька (1756–1815), український шляхтич, генерал-поручик, граф, сенатор Російської імперії, дійсний таємний радник, один з фундаторів Ніжинської гімназії вищих наук.

Народився у м. Глухів. Походив з української шляхетської родини, представників козацької старшини. У 1771 році вступив на дійсну військову службу, брав участь у воєнних діях проти турків у 1773 і 1774 роках. У 1790 році служив під командуванням Олександра Суворова: генерал, командир 4-ї колони.

В 1792 році отримав в дарунок від Катерини II понад 12 тис. десятин землі на правому березі Бузького лиману, яку заселив кріпаками з Чернігівщини та інших місцевостей України. З 1795 року служить вже в званні генерал-поручика. У 1797 році імператор Павло I нагородив його орденом святого Олександра Невського, а у 1798 році призначив дійсним таємним радником і сенатором. На службі Безбородько перебував до 1799 року, коли пішов у відставку.

У 1805 році імператор Олександр I нагородив його орденом св. Володимира 1-го ступеня – переважно за те, що він пожертвував на заснування Ніжинської гімназії вищих

наук будинок із садом, а також видав з цією метою 210 тис. крб., призначених його братом Олександром Безбородьком для благодійних справ. До того ж зобов'язався й надалі вносити на утримання гімназії по 150 тисяч крб. щороку.

Граф Ілля Андрійович Безбородько мав «височайше пожалуване» йому звання Санкт-Петербурзького губернського очільника дворянства. Помер 15 червня 1815 року, похований в Олександро-Невській лаврі.

29 лютого (за ст. стилем 17 лютого) – **195 років від дня народження**

Олексія Хомича Андріяшева (1826–1907), українського природознавця, мецената, педагога, громадського діяча, бджоляра, засновника «Практичної школи бджільництва».

Народився на хуторі Германівщина поблизу села Ліплявого Золотоносського повіту Полтавської губернії. Батько Андріяшева походив із козацької родини, мати – з дворян.

Навчався у Ніжинському ліцеї князя Безбородька. Закінчив юридичний факультет Київського університету (1850) зі ступенем кандидата права. В 1856 році захистив магістерську дисертацію «Права православної русскої церкви на имущества».

З 1860 року – інспектор Першої гімназії Київського навчального округу, а з 1863 року і потому протягом наступних 28 років – директор. Очолюючи Київський відділ Маріїнського товариства допомоги сліпим, організував притулок (1880) і училище (1883) для сліпих дітей, був його першим довголітнім директором. Займався просвітницькою діяльністю.

У 1895 році почав видавати часопис «Ежегодник пчеловодства» та порушив клопотання перед Міністерством землеробства про заснування Південно-Російського товариства бджільництва. У лютому 1897 року О. Х. Андріяшева обрали головою цього товариства. Завдяки пожертвуванням Андріяшева у Києві була відкрита «Практична школа бджільництва», яка у 1904 році перебазувалася в Боярку, і нині відома як Боярський коледж екології і природних ресурсів, що є відокремленим підрозділом Національного університету біоресурсів і природокористування України.

Березень

1 березня - 80 років від дня народження **Лариси Пантеліївни**

Вишневої (1941–2004), старшого викладача кафедри вокально-хорової майстерності, Відмінника освіти України (1995).

Народилась в місті Таганрозі Ростовської області. Закінчила музично-педагогічний факультет Кишинівського інституту мистецтв ім. Г. Музическу (1964) та аспірантуру при Інституті мистецтвознавства, фольклору та етнографії АН УРСР ім. М. Т. Рильського (1986). Працювала старшим викладачем і завідувачем кафедрою диригування в Кзил-Ординському педагогічному інституті (1964–1965).

У штаті викладачів Ніжинської вищої школи з 1965 по 2003 рік на посадах викладача кафедри музики і співів (1965–1971), старшого викладача (1971–1989), доцента кафедри вокально-хорової та педагогічної майстерності (1989–1994). Вела клас хорового диригування, викладала хорове аранжування, гармонію, сольфеджіо, керувала хоровими колективами музично-педагогічного факультету. На протязі багатьох років керівник хорової капели учителів міста, яка під її керівництвом отримала звання Народної. Основний напрям наукових досліджень – українське музикознавство.

Нагороджена медалями “За трудову доблесть” (1986), Почесною грамотою Президії Верховної ради України (1988).

4 березня (за ст. стилем 19 лютого) – 120 років від дня народження **Лева**

Вікторовича Миловидова (1901–1930), літературознавця, історика, краєзнавця, дослідника історії освіти на Чернігівщині XVIII–XIX ст.

Народився в селі Лапино Мглінського повіту Чернігівської губернії (нині село Брянської обл., РФ).

Закінчив Ніжинський інститут народної освіти (1923). Учителював у Ніжині (1919–1924), Чернігові (1924–1925), Могилів-Подільську (1927–1928) середніх навчальних закладах; був службовцем Чернігівського відділу народної освіти (1925–1928, з перервою; від 1928 – викладач Чернігівського ІНО.

1928–1930 – аспірант Науково-дослідної кафедри історії України при ВУАН. Досліджував питання літературознавства, краєзнавства, спеціально вивчав історію освіти на Чернігівщині 18–19 ст. Його відомі праці : «Недільні школи на Чернігівщині в 1860-х рр.» (1928); «Проекти університетів на Чернігівщині у XVIII ст.» (1929); «Проекти вищої школи на Чернігівщині: 1760–1803 рр.» (1931).

Помер у місті Чернігів.

3 березня - 170 років від дня народження **Асланбека Бунухойовича**

Базоркіна (1851–1890), відомого етнографа і краєзнавця, першого інгуського літератора та юриста.

Народився в поселенні Базоркіно Владикавказького округу Терської області (сьогодні село Чермен Пригородного району Північної Осетії) в багатодітній родині першого інгуського генерала російської армії Бунуха Базоркіна та дочки корнета К. Дударова.

У 1871 році із відзнакою закінчив Ставропольську класичну гімназію і в тому ж році вступив на фізико-математичний факультет Санкт-Петербурзького університету. В 1872 році залишив навчання в університеті та перейшов до Юридичного ліцею князя Безбородька в Ніжині, де вже навчався його земляк Чах Ахрїєв.

У 1873 р. написав розвідку «Гірське паломництво» (російською мовою), яке дослідники відносять до жанру новели. Це фактично перший інгуський авторський літературний твір, який містить також багато цінних етнографічних та історичних даних, важливих для дослідників історії і культури інгушів. Уперше «Горське паломництво» було опубліковане у восьмому випуску «Збірки відомостей про кавказьких горців», що вийшла в Тифлісі в 1875 р. Відомі ще два дослідження Асланбека Базоркіна, опубліковані в газеті «Терські відомості», а саме «З далекого минулого» і «Спогади з подорожі по Чечні», в яких порушено різні питання життя інгуського народу 70–80 рр. XIX ст.

Творчість Асланбека Бунухойовича Базоркіна високо шанується інгушським народом, а він сам по праву вважається першим народним літератором Інгушетії, який, незважаючи на те, що писав російською мовою, вплинув на весь подальший розвиток інгуської літератури.

4 березня - 95 років від дня народження **Павла Олександровича**

Сердюка (1926–1999), українського літературного критика, літературознавця, члена Спілки письменників України (1966), кандидата філологічних наук (1965), доцента (1968).

Народився в родині хлібороба в селі Велика Павлівка, нині Зіньківського району Полтавської області. Був відмінником навчання. Перед війною втратив матір. Після війни працював у колгоспі будівельником, конюхом, орачем, обліковцем, бригадиром.

Влітку 1946 року вступив на заочне відділення Гадяцького педучилища, учителював у селах району, завідував початковою школою, працював як сількор районної й республіканської преси, редактор і диктор місцевого радіомовлення. Вищу освіту здобув, навчаючись заочно у Харківському університеті ім. М. Горького (1960). З 1961 року виступає як літературний критик, публікує рецензії, статті, теоретичні розвідки на сторінках «Літературної України», журналів «Дніпро», «Вітчизна», «Жовтень», «Українська мова і література в школі» та інших періодичних видань.

Працював у Ніжинській вищій школі з 1968 р. по 1990 р. на посаді доцента кафедри української літератури. Основний напрям наукових досліджень – українська література XX століття.

Є автором більше 150 критичних та науково-методичних статей, між ними «Платон Воронько» (1963), «Людина в поемі» (1970), «Етапи творчого неспокою» (1971). Автор монографій "Невичепність пізнання" (1989), "У світлиці поезії" (Ніжин, 1993).

6 березня (за ст. стилем 21 лютого) – **120 років від дня народження**

Наума Ілліча Ахієзера (1901–1980), українського математика, доктора фізико-математичних наук (1936), професора (1941), члена-кореспондента Всеукраїнської Академії Наук (1934).

Народився в місті Чериков Могильовської губернії в сім'ї земського лікаря. Закінчив Київський ІНО (1923) та аспірантуру (1928). У 1928 році захистив дисертацію «Аеродинамічні дослідження». У 1928–1933 одночасно працював у київських інститутах та Ніжинському Інституті народної освіти. Протягом 1941–1974 викладав у вузах Казахстану, Москви та Харкова.

З 1955 до 1961 року – завідувач кафедрою теорії функцій, згодом математичної фізики (1963–1974) Харківського університету, де працював професором до кінця життя. У 1961–1963 роках – завідувач відділу, від 1963 року – старший науковий співробітник, від 1970 року – науковий консультант Фізико-технічного інституту низьких температур АН УРСР (Харків). Від 1947 року впродовж тривалого часу очолював Харківське математичне товариство; редагував його журнал.

Н. І. Ахієзер – визначний продовжувач розпочатого ще П. Чебишевим та С. Бернштейном напрямку в теорії наближень функцій. Йому належать видатні результати в теорії апроксимації, проблемі моментів, теорії інтегральних рівнянь, теорії функцій комплексної змінної. Н. І. Ахієзер опублікував близько 150 наукових праць, включно з десятьма монографіями, перекладеними й виданими в багатьох країнах світу.

Лауреат премії імені П. Чебишева АН СРСР (1949). Нагороджений медаллю Л. Ейлера АН СРСР (1957).

8 березня – **125 років від дня народження Олександра Іларієвича**

Германовича (1896–1973), вченого-філолога, мовознавця, доктора філологічних наук (1962), професора (1965).

Народився у селі Радіонівка Мстиславського повіту Могильовської губернії (Білорусь) у селянській родині. Закінчив Ніжинський інститут народної освіти (1922).

Протягом 1923–1931 років працював вчителем російської мови та літератури в школах Білорусі, Смоленській та Московській областях. Після закінчення аспірантури у Науково-дослідних інститутах мовознавства у Москві та Ленінграді (1930–1934) викладав російську мову у Казахському, а потім у Новгородському учительському інститутах (1934–1938). А 1938 року після захисту кандидатської дисертації переїхав у Сімферополь у Кримський педагогічний інститут де працював на кафедрі російської мови.

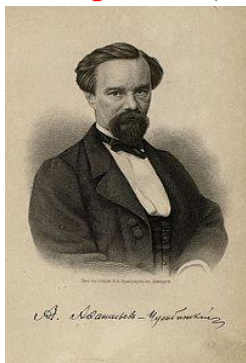
З 1944 по 1956 рік завідував кафедрою російської мови у Сімферопольському педагогічному інституті.

У 1965 році вчений отримав диплом професора. Знання декількох мов, зокрема, давньогрецької, латинської, польської, білоруської давало йому можливість читати курси з історії літературної мови, слов'янського та класичного мовознавства, початки якого він отримав ще у Ніжині.

Напрями наукової діяльності: історія і культура мови, морфологія, мова художніх творів.

Праця вченого була відзначена орденом «Знак Пошани», медаллю «За трудову відвагу» та іншими нагородами.

11 березня (за ст. стилем 28 лютого) – **205 років від дня народження**

Олександра Степановича Афанасьєва-Чужбинського (1816 (1817?)–1875), українського письменника, етнографа, фольклориста, історика, мовознавця, мандрівника. Справжнє прізвище – Афанасьєв, псевдоніми – Чужбинський, Невідомий, Лубенец, Пустинник та інші.

Народився в селі Ісківці Лубенського повіту Полтавської губернії в сім'ї дрібного поміщика. Батько був росіянином, мати – україночку. У 1829–1835 роках навчався в Ніжинській гімназії вищих наук. Під час навчання зблизився з Євгеном Гребінкою (закінчив гімназію 1831 року). Обидва мешкали на квартирі в професора Микити Соловйова, який викладав у гімназії природничі науки, мав авторитет серед учнів.

1843 року познайомився з Тарасом Шевченком, якого у 1845–1846 роках супроводжував у подорожі Лівобережною Україною. Від 1847 року служив у канцелярії воронезького губернатора, був редактором неофіційної частини газети «Воронежские губернские ведомости». Брав участь у проекті морського міністерства Російської імперії з дослідження річок Росії, здійснив подорожі берегами Дніпра та Дністра, підсумком яких стали дві книги подорожніх нотаток — «Нариси Дніпра» та «Нариси Дністра». Після повернення з експедиції жив у Петербурзі, заснував газету «Петербургский листок», редагував журнал «Искра», був інспектором шкіл грамотності, завідував музеєм Петропавлівської фортеці.

Писав вірші, прозові твори, літературно-критичні статті. Склав україно-російський словник, не закінчений друкуванням (1855). Більшість оповідань і віршів російською мовою та роман «Петербургські картярі» (1872) присвячені темам провінційного і військового життя.

15 березня – **75 років від дня народження Олександра Яковича**

Ростовського (1946–2016), українського вченого, доктора педагогічних наук (1994), професора кафедри музичної педагогіки та хореографії.

Народився в с. Чупира Білоцерківського району Київської області. Закінчив музичний відділ Луцького педагогічного училища (клас баяна В. Пенського), музично-педагогічний факультет Ніжинського державного педагогічного інституту ім. М. Гоголя в 1969 (клас баяна К. Федотова), аспірантуру в Науково-дослідному інституті педагогіки УРСР - в 1978 році.

Працював у Ніжинській вищій школі з 1969 року на посадах викладача (1969–1979), старшого викладача (1979–1980), доцента (1980–1993), професора (з 1994 р.), завідувача кафедри музики (1979–2001), декана музичного факультету (з 1996 р.), декана факультету культури і мистецтв (2004–2006). Основний напрям наукових досліджень – музична педагогіка.

Є автором багатьох науково-методичних посібників і статей з проблем музичної освіти школярів і професійної підготовки майбутніх учителів музики. Серед науково-педагогічного доробку вченого особливо виділяються книги “Педагогіка музичного сприймання” (К., 1997), “Методика викладання музики у початковій школі” (Тернопіль, 2000, 2001), “Методика викладання музики в основній школі” (Тернопіль, 2000, 2001), „Лекції з історії західноєвропейської музичної педагогіки” (Ніжин, 2004).

Під керівництвом О. Я. Ростовського підготовлено й захищено 8 кандидатських дисертацій.

18 березня – 100 років від дня народження Лесі (Олександр)

Йосипівни Коцюби (1921–1987), українського ученого у галузі фольклористики, педагога, учасника дисидентського руху в Україні 1960–1970-х рр.

Народилася в с. Веселе Хортицького району Запорізької області. З 1939 до 1945 року навчалась на факультеті української філології Запорізького університету. Впродовж 1945–1948 рр. викладала українську літературу в Дрогобицькому вчительському інституті, а в 1949–1951 – у Чернігівському педінституті.

Від 1 вересня 1956 р. працювала старшим викладачем на кафедрі української мови Ніжинського державного педагогічного інституту ім. М. В. Гоголя. У 1964 р. захистила дисертацію в

Київському педінституті імені Максима Горького. Із квітня 1969-го Леся Коцюба – доцент за спеціальністю «Фольклористика».

За спогадами сучасників, її лекції ставали справжнім святом для студентів, яке відбували не лише філологи. Організовувала цікаві зустрічі, поїздки, екскурсії, що надзвичайно цінували студенти і охоче брали участь у всіх починаннях Лесі Йосипівни.

Навколо Коцюби утворився осередок патріотів-україністів. Серед них Г. Аврахов, І. Бровко, О. Жомнір, І. Костенко, В. Крутивус, В. Литвинов. Вони активно впливали на студентське життя, оновлення навчально-виховного процесу, залучали студентів до літературно-мистецького відродження.

Леся Йосипівна зазнала переслідувань за участь у передачі з Києва за кордон трактату Івана Дзюби „Інтернаціоналізм чи русифікація?“ Була піддана шантажу, в тому числі через родину, занедужала і померла на 66-му році життя. Похована в Ніжині.

18 березня – 70 років від дня народження Олексія Григоровича

Нестеренка (1951), публіциста, поета, редактора газети, заслуженого журналіста України.

Народився в селі Курінь Бахмацького району Чернігівської області. Навчався на філологічному факультеті Ніжинського педагогічного інституту ім. М. В. Гоголя (1969–1973). З першого курсу був активним літстудійцем, а згодом і студентський голова літстудії. Він пише нариси, рецензії, перекладає вірші з узбецької мови, які писали студенти філологічного факультету Ніжинського педінституту.

О. Нестеренко редагував факультетську стіннівку «Молодь», а разом із однокурсником В. Сапоном – «Літстудієць», був членом редколегії загальноінститутської стіннівки, виступав із нарисами, замальовками, репортажами не лише в ніжинській, а й у обласних газетах «Деснянська правда», «Комсомольський гарт».

Після закінчення вузу працював у бобровицькій та бахмацькій районках, сумській молодіжці, власкором «Деснянської правди», понад третину віку з 1983 р. – редактором «Носівських вістей» – однієї з найвідоміших районних газет Чернігівщини.

У 2001 р. вийшов поетичний збірник «Свято повертань», куди включені лірика і балади, диптихи і монологи, тріолети і сонети.

Нагороджений відзнакою «За заслуги в розвитку інформаційної сфери» III ступеня, ювілейною медаллю «20 років незалежності України» тощо.

19 березня – 70 років від дня народження Ніни Степанівни Ярослав

(1951), старшого викладача кафедри психології.

Народилася в селі Лісові Сороченці Прилуцького району Чернігівської області в сім'ї інтелігентів. Закінчила природничий факультет Ніжинського державного педагогічного інституту ім. М. В. Гоголя у 1973 році.

Працювала у Ніжинській вищій школі з 1973 р. на посадах старшого лаборанта (1973–1986), асистента (1986, 1990–1992), старшого викладача кафедри психології (1992–2006).

В 1986–1990 роках – вчитель хімії середньої школи м. Ерденет (Монголія).

Розробляла проблеми науково-методичного та навчально-методичного забезпечення викладання психології у вищій школі та займалась науковими дослідженнями та аналізом особливостей індивідуального та особистісного розвитку учнів педагогічного ліцею. Є автором науково-методичних посібників з курсу загальної, вікової та педагогічної психології.

22 березня – 125 років від дня народження Василя Дмитровича

Шевченка (1896), кандидата історичних наук (1954), доцента кафедри основ марксизму-ленінізму (1955).

Народився в селі Дорогінка Ніжинського району Чернігівської області в сім'ї селян-бідняків.

Закінчив Ніжинський інститут соціального виховання, історико-економічне відділення в 1933 році та географічний факультет Харківського педагогічного інституту в 1939 році.

Працював викладачем Ніжинського ветеринарного технікуму (1930–1933), директором Ніжинської середньої школи № 1 (1935–1940). У штаті викладачів Ніжинського державного педагогічного інституту працював з 1946 по 1965 на посадах старшого викладача, завідувача кафедрою основ марксизму-ленінізму (1954–1959), доцента кафедри історії КПРС (1959–1965).

Учасник громадянської та Другої світової воєн. Нагороджений орденом «Червоної зірки» та медалями «За перемогу над Німеччиною» та «За перемогу над Японією». Обирався депутатом Ніжинської міської ради депутатів трудящих.

Мав великий вплив на вибір майбутньої професії внука – Віктора Миколайовича Шевченка, відомого в Україні історика та краєзнавця Чернігівщини, колишнього професора кафедри українознавства Чернігівського державного інституту економіки і управління.

22 березня – 75 років від дня народження Віктора

Володимировича Єфремова (1946), кандидата економічних наук (1983), доцента (1990) кафедри філософії та соціально економічних наук

Народився в місті Ніжин Чернігівської області в сім'ї службовців. Закінчив економічний факультет Київського державного університету ім. Тараса Шевченка (1974) та аспірантуру при Київському державному педагогічному інституті імені Максима Горького (1981).

Працював у Ніжинській вищій школі з 1974 по 2015 рік на посадах асистента (1974–1983), старшого викладача (1983–1988), доцента (1988–2015) кафедри економічної теорії та політології. Автор більше 50 наукових праць. Основний напрям наукових досліджень – методологічні аспекти праці, проблеми економічної освіти та дослідження спадщини видатних вітчизняних економістів.

23 березня (за ст. стилем 11 березня) – **145 років від дня народження**

Григорія Андрійовича Ільїнського (1876–1937), українського ученого, філолога-славіста, історика, археографа, етнографа, педагога, доктора філології з 1911 р., член-кореспондента Російської АН з 1921 р., Болгарської АН з 1929 р., Польської АН з 1930 р. Жертва сталінських репресій.

Народився в Петербурзі у родині вчителя, українець за походженням. В 1898 закінчив Петербурзький університет з золотою медаллю і дипломом першого ступеню. Протягом 1901–1903 рр. займався науковою роботою в Німеччині, Чехії, Австрії, Сербії, Болгарії. 1902 р. в Празі опублікував працю «Про архаїзми і новотворення праслов'янської мови. Морфологічні етюди», яка принесла йому визнання в наукових колах. З 1904 р. – приват-доцент Петербурзького університету, 1907–1909 рр. – приват-доцент кафедри славістики Харківського університету. 1909–1916 рр. – професор Ніжинського історико-філологічного інституту. Тоді ж викладав на Вищих жіночих курсах у Києві.

Протягом 1916–1920 рр. – професор Юр'ївського (нині Тартуський) університету, з 1920 р. – Саратовського університету, з 1927 р. професор кафедри славістики Першого Московського університету. Спеціалізувався у галузі порівняльної граматики слов'янських мов і праслов'янської мови.

В 1937 р. його заарештували за «справою славістів» і засудили до розстрілу. Вирок було виконано 14 грудня того ж року. Після смерті Ільїнського, на жаль, втрачено значну частину його праць, уже підготованих до друку.

31 березня – **85 років від дня народження Нонни Миколаївни**

Жилко (1936), доцента кафедри германської філології, кандидата педагогічних наук (1979), доцента (1986).

Народилася в селі Денисовичі Ганцевичького району Берестейської області (Білорусь) в сім'ї службовців.

Закінчила Львівський державний університет ім. І. Франка (спеціальність – англійська філологія) в 1958 році та Вищі педагогічні курси при Одеському державному університеті ім. І. І. Мечнікова (1965). Працювала старшим викладачем кафедри англійської філології Ужгородського державного університету (1965–1971). В 1979 році захистила кандидатську дисертацію

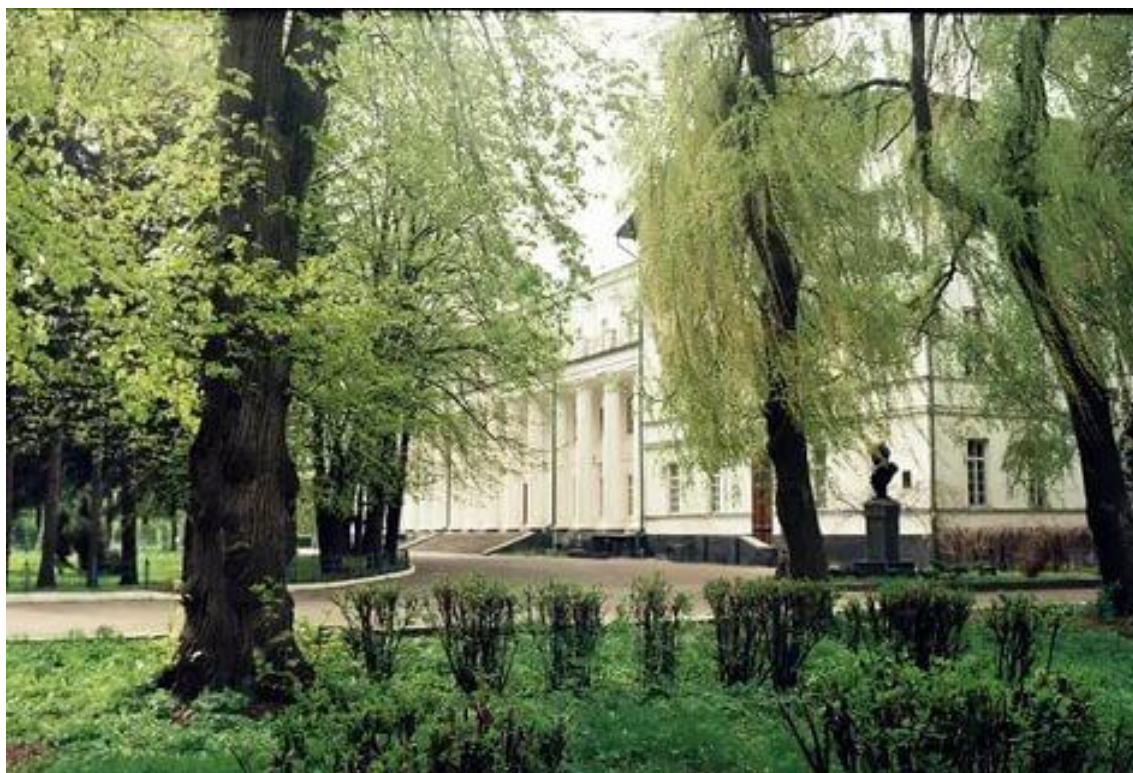
«Методичні прийоми навчання рецептивної лексики для читання текстів».

Працювала у Ніжинській вищій школі з 1973 по 2015 рік на посадах асистента (1973–1980), старшого викладача (1980–1983), доцента (1983–1989; 1998–2015), завідувача кафедри англійської філології (1989–1998). Автор та співавтор близько 100 наукових праць, монографій, підручників. Основний напрям наукових досліджень – методика викладання англійської мови.

Квітень

4 квітня – 165 років від дня народження **Івана Григоровича**

Турцевича (1856–1938), вченого-антикознавця, історика-медієвіста, професора Ніжинського історико-філологічного інституту князя Безбородька, дійсного члена кількох наукових товариств.

Навчався у Мозирській, потім – Шавельській гімназіях. По тому вступив до Петербурзького історико-філологічного інституту. 1875 року через хворобу перевівся до нововідкритого Ніжинського інституту князя Безбородька. Ще будучи студентом старших курсів, перебував на посаді вчителя арифметики в Ніжинському жіночому шестикласному училищі.

У 1879–1892 роках – учитель стародавніх мов. У цьому часі перебував у закордонних відрядженнях у Франції, Греції, Франції.

Входив до складу Товариства Нестора-літописця та Київського відділення Товариства класичної філології і педагогіки – з 1890 року був членом ради.

У 1892 році призначений в. о. екстраординарного професора Ніжинського історико-філологічного інституту – кафедра римської словесності. 1908 року вдостоєний звання ординарного професора. У липні 1909 звільнився зі служби за вислугою років. Під час перебування у відставці йому присвоєний чин дійсного статського радника. У 1909–1914 роках обирався гласним Ніжинської міської думи.

Влітку 1918 року більшовики приходять у Ніжин, Турцевича позбавляють права на пенсію. 1922 року звільняють з посади професора, того ж року беруть на іншу роботу в інституті. 1924 року Турцевич стає керівником секції античної культури Ніжинського інституту, 1926-го виходить на пенсію – відмовляється від праці з аспірантами, аби не готувати «усередненого» спеціаліста. Весь цей час, аж до смерті тривало приниження та зменшення постаті Турцевича як ученого – з 1919 року він не опублікував жодної праці.

В останні роки життя професор був змушений продавати власні речі та книги з бібліотеки. Похований на Грецькому кладовищі в Ніжині, надгробок не зберігся.

4 квітня – 80 років від дня народження **Леоніда Никифоровича**

Горлача (Коваленка) (1941), українського поета, літературознавця. Лауреат Шевченківської премії (2013). Член Національної спілки письменників України (1976).

Народився в містечку Ріпки на Чернігівщині. Дитинство минуло в селі Червоний Колодязь Ніжинського району.

Закінчив філологічний факультет Ніжинського державного педагогічного інституту ім. М. В. Гоголя (1963).

Працював у пресі, в апараті Національної спілки письменників України, обіймав посаду директора Бюро пропаганди художньої літератури. Головний редактор газети "Отчий поріг" Чернігівського земляцтва у м. Києві.

Автор приблизно п'ятдесяти книг поезії, прози, публіцистики, критики, дитячих творів. Основний жанр – поезія, серед якої шість романів у віршах про українську історію.

Лауреат премій ім. М. Островського (1984), ім. І. Нечуя-Левицького (1998), ім. Г. Сковороди (2001), ім. А. Малишка (2006), ім. В. Винниченка (2011), ім. В. Свідзінського (2012) і Міжнародної премії Фундації доктора М. Дем'яніва «Свобода і мир для України».

Відзначений Почесною грамотою Президії Верховної Ради Грузинської РСР, медалями «За трудову доблесть» та «За будівництво Байкало-Амурської магістралі».

6 квітня – **70 років від дня народження Ольги Миколаївни**

Ковальчук (1951), старшого викладача кафедри педагогіки та педагогічної майстерності, Відмінник освіти України (1998).

Народилася в селі Журавка Городищенського району Черкаської області. В 1972 році закінчила філологічний факультет Ніжинського державного педагогічного інституту ім. М. В. Гоголя. Працювала вчителем української літератури в Ніжинській середній школі №1 (1972–1979).

У Ніжинському державному педагогічному інституті ім. М. В. Гоголя працювала з 1979 по 2010 рік на посадах лаборанта кафедри української літератури (1979–1980), завідувача консультативним пунктом заочної форми навчання (1980–1983), керівником педагогічної практики інституту (1983–1993), та старшим викладачем кафедри педагогічної майстерності (1993–2010), заступником директора з виховної роботи обласного педагогічного ліцею при НДПІ (за сумісництвом). Має наукові публікації. Основний напрям наукових досліджень – основи педагогічної майстерності майбутніх вчителів.

7 квітня (за ст. стилем 25 березня) – **120 років від дня народження**

Гаврила Григоровича Богуна (1901–1981), педагога, краєзнавця, археолога.

Народився у селі Бистрик Бердичівського повіту Київської губернії (нині Житомирська область) у великій селянській родині. Закінчив робітфак Ніжинського інституту народної освіти (1930).

Працював у школах Полтавщини, Донбасу, 1933–1961 (з перервою) викладав історію у школах Бердичівського району. Від 1961 – керівник краєзнавчого та археологічного гуртків при Житомирській обласній екскурсійно-туристичній станції. Чотири роки (1962–1966) Г. Богун керував краєзнавчим гуртком у Бердичівському педагогічному інституті, Бердичівському палаці піонерів та школярів. Дослідив понад 70 археологічних поселень епохи неоліту та часів Київської Русі у басейні річки Гнилоп'ять. Вивчав топоніми Бердичівщини, збирав місцевий фольклор.

2001 у м. Бердичів проведено Всеукраїнську науково-краєзнавчу конференцію «Бердичівщина: Поступ у третє тисячоліття», присвячену 100-річчю від дня народження Гаврила Богуна та встановлено пам'ятник на його могилі.

Учасник Другої світової війни. Нагороджений медалями «За відвагу» (1944) та «За бойові заслуги».

9 квітня – **205 років від дня народження Олександра Петровича**

Рославського-Петровського (1816–1871), вченого-статистика, історика, професора, ректора Харківського університету.

Народився в селі Слабині, поблизу Чернігова. Рано втратив батька. Вихованням займалась мати, яка старалась дати синові освіту. З 1825 року навчався в Чернігові у викладача Гімназії Негаченка, а потім - у професора Семінарії О. Я. Самчевського.

В 1828 році вступив в Ніжинську гімназію вищих наук і був прийнятий одразу в IV клас, а з мов - в 3-тє відділення, де разом з

ним знаходилися учні, набагато старші за віком і які навчались у вищих класах (у тому числі Є. Гребінка). У той час в гімназії віяв літературний дух і Рославський, який мріяв про славу письменника, також почав писати.

В 1834 році вступив до Харківського університету на філологічний факультет. По закінченні в 1837 році курсу зі ступенем кандидата отримав запрошення зайняти місце викладача в Університеті. Витримавши іспит на ступінь магістра історичних наук в 1839 році був призначений ад'юнктом Філософського факультету для викладання статистики, а в 1841 році - виконуючим обов'язки екстраординарного професора статистики. З 1853 року - декан історико-філологічного факультету, а з 1859 по 1862 рік був ректором Харківського університету. Залишив після себе значну наукову спадщину: близько 50 наукових праць, присвячених історії стародавнього світу, проблемам статистики, народонаселення, торгівлі Росії, а також історії Харківського університету.

10 квітня – 105 років від дня народження Володимира Григоровича

Радченка (1916–1969), українського літературознавця, письменника і критика, кандидата філологічних наук (1955), члена Спілки письменників України (1958).

Народився в селі Черкас Білоцерківського району Київської області. Спочатку вчився в Харківському університеті. Після закінчення Другої світової війни завершив навчання. 1947 року закінчив філологічний факультет Київського університету.

Працював у штаті викладачів Ніжинського державного педагогічного інституту ім. М. В. Гоголя в 1967 році на посаді старшого викладача кафедри української літератури.

Співробітник Інституту літератури АН УРСР.

Співавтор «Нарису історії української радянської літератури» (1954) та «Історії української літератури» (1956), автор монографії про Олександра Гаврилюка «Безсмертя борця» (1956).

10 квітня – 100 років від дня народження Михайла Юрійовича

Клюзка (1921), асистента кафедри фізики.

Народився в селі Вертіївка Ніжинського району Чернігівської області в сім'ї селянина.

Закінчив Ніжинський бібліотечний технікум (1941) та з відзнакою Ніжинський державний педагогічний інститут ім. М. В. Гоголя, фізико-математичний факультет в 1949 році. З 1949 до 1952 року - вчитель математики та фізики Чемерської середньої школи.

Працював у штаті викладачів Ніжинської вищої школи з 1952 до 1973 року на посаді асистента кафедри фізики. Проводив практичні заняття з курсу фізики, астрономії, керував педпрактикою студентів, читав лекції з тригонометрії і креслення.

Велику увагу приділяв методиці викладання фізики. Підготував посібники: «Збірник задач з фізики для учнів 8-річної школи» та «Збірник задач з фізики для середньої школи».

29 квітня – 65 років від дня народження Олександра Вадимовича

Забарного (1956), українського вченого-філолога, літературознавця, поета, прозаїка, драматурга. Кандидат педагогічних наук (1996), доцент (1997), Відмінник освіти України (2000). Член Національної спілки журналістів України (1995). Член Національної спілки письменників України (2012).

Народився у місті Прилуки у родині вчителя. Закінчив Ніжинський державний педагогічний інститут імені М. В. Гоголя, філологічний факультет (1977). Після закінчення вузу пов'язав свою долю зі школою. Вчителював, працював інспектором Прилуцького районного відділу освіти, викладачем, а згодом заступником директора з навчальної роботи Прилуцького педагогічного училища імені Івана Франка.

У Ніжинській вищій школі працює з 1992 р. на посадах ст. викладача (1992–1997), доцента (1997), проректора з навчальної та методичної роботи (1998–2003), декана філологічного факультету (2003–2019). Автор 8 навчальних посібників для вищої школи та більше 200 наукових праць з питань літератури опублікованих у фахових виданнях України та зарубіжжя.

Основний напрям наукових досліджень – дослідження художнього образу літературних героїв; літературне краєзнавство, формування світоглядних позицій учнів та студентів.

Автор трьох поетичних збірок та дев'яти книг прози, драматургії і публіцистики. Поетичний дебют письменника відбувся ще у шкільні роки на сторінках міськрайонної газети «Правда Прилуччини». Його вірші друкувалися на шпальтах «Деснянської правди», «Гарту», «Молоді України», в журналах «Ранок», «Сільські Обрії».

Депутат Чернігівської обласної ради VI скликання .

Лауреат Міжнародної літературної премії імені М. Гоголя «Тріумф» (2013), Міжнародного літературно-наукового фонду ім. Воляників-Швабінських, США (2017) та обласних літературних премій імені Михайла Коцюбинського (2014) та Леоніда Глібова (2011), муніципальної премії ім. Л. Забашти «Квіт папороті» (2018).

Нагороди: Грамота Верховної Ради України (2015), Відмінник народної освіти (2000), Відзнака Міністерства освіти і науки України «Петро Могила» (2006), Почесні грамоти Чернігівської обласної адміністрації (1998) та Чернігівської обласної ради (2010).

Травень

1 травня – 80 років від дня народження **Лілії Федорівни Моїсєєвої**

(1941), асистента кафедри російської мови. Кандидат філологічних наук (1974).

Закінчила П'ятигорський педагогічний інститут іноземних мов, філологічний факультет у 1953 р. Працювала у штаті викладачів НДПІ ім. М. В. Гоголя з 1967 по 1971 рр. на посаді асистента кафедри російської мови.

2 травня – 60 років від дня народження **Юрія Олексійовича**

Ковальчука (1961), кандидата фізико-математичних наук (1999), директора навчально-наукового інституту точних наук і економіки, доцента кафедри інформаційних технологій і аналізу даних.

Народився в м. Кисельовськ Кемеровської області (РФ). У 1990 р. закінчив Київський державний університет ім. Т. Г. Шевченка за спеціальністю «математика».

Працював у Ніжинській вищій школі (1990–2019) на посадах асистента кафедри математики (1990–1999), доцента кафедри прикладної математики (1999–2006), завідувач кафедри прикладної математики та інформатики (2006–2012), декана фізико-математичного факультету та доцента кафедри прикладної математики, інформатики і освітніх вимірювань (за сумісництвом) (2012–2017), директора навчально-наукового ін-ту точних наук і економіки та доцента кафедри інформаційних технологій і аналізу даних (2017–2019). У 2002 р. одержав звання доцента кафедри прикладної математики.

Член національної команди з аналізу результатів участі України у Міжнародному моніторинговому дослідженні TIMSS-2011 в Україні (2013). Член Редакційної ради журналу «Тестування і моніторинг в освіті. Вісник» (з 2016). Член організаційного / програмного комітетів Міжнародної конференції «Освітні вимірювання» (2013, 2015), IV Міжнародних літніх шкіл з освітніх вимірювань (2009–2012) та ін. Коло наукових інтересів: освітні вимірювання, інтелектуальний аналіз даних, менеджмент знань. Автор понад 70 наукових та науково-методичних публікацій. Має відзнаки: Цінний подарунок голови Верховної Ради України (2010), медаль «За особистий внесок у розвиток Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова» (2010) та ін.

9 травня – 100 років від дня народження **Петра Петровича Журби**

(1921), старшого викладача кафедри фізики.

Народився в с. Хрещате Олешівського району (зараз Козелецький район) Чернігівської області в сім'ї селянина. Після закінчення школи навчався в Чернігівському зоотехнікумі, який закінчив в 1941 р. В роки Другої світової війни воював в партизанському з'єднанні Д. С. Коротченка.

В 1951 р. закінчив Київський сільськогосподарський інститут, факультет електрифікації, одержавши звання інженера-електрика. З 1951 по 1953 рр. працював викладачем в училищі електрифікації та механіки в с. «Серп і Молот» Сталінградської області (зараз Волгоградська обл. РФ). 1953–1958 рр. – викладач Ніжинського технікуму механізації сільського господарства. Працював у штаті викладачів

НДПІ ім. М. В. Гоголя з 1958 по 1984 рр. на посаді асистента, ст. викладача кафедри фізики, заступника декана фізико-математичного факультету. Нагороджений медаллю «За бойові заслуги».

9 травня – 90 років від дня народження Валентини Василівни

Крутиус (1931), старшого викладача кафедри історії КПРС і наукового комунізму.

Народилася в селі Кривоносові Витязевського району Кіровоградської області. Закінчила Одеський державний університет імені І. І. Мечнікова, філологічний факультет (1957), Вищу партійну школу при ЦК КП України (1964), аспірантуру при Інституті філософії АН УРСР (1972). 1957–1965 рр. – працювала вчителем української мови та літератури, історії СРСР, завідувачкою навчально-консультативного пункту м. Котовська (зараз м. Подільськ Одеської області). Згодом назначена директором районної заочної середньої школи м. Котовська. 1965–1966 рр. – ст. викладач кафедри марксизму-ленінізму Ізмаїльського педінституту.

Працювала у штаті викладачів НДПІ ім. М. В. Гоголя з 1966 по 1987 рр. на посадах асистента, викладача, старшого викладача історії КПРС і наукового комунізму.

14 травня – 85 років від дня народження Віктора Харитоновича

Абузьярова (1936–2020), кінорежисера, художника, письменника, лауреат премій. Випускник музично-філологічного факультету Ніжинського державного педагогічного інституту ім. М. В. Гоголя (1959).

Народився в селі Антропшино Ленінградської області. Мати його – з ніжинського козацького роду Таранів. В 1945 р. сім'я повернулася до Ніжина. Тут майбутній прозаїк успішно закінчив із срібною медаллю середню школу № 7. Поступив до Ніжинського педінституту, який закінчив у 1959 р. Після закінчення інституту працював 8 років вчителем.

У 1966–1971 рр. навчався на кінорежисерському факультеті Київського театрального інституту імені Карпенка Карого. У 1971 році зняв документальний фільм «Сокиринські сонети» про народного поета, скульптора-колгоспника із села Сокиринці Миколу Харченка. За цей фільм режисер отримав премію, диплом на міжнародному кінофестивалі «Молодість» (жовтень 1971) в номінації «Кращий фільм-портрет». Потім виїздить до Іркутська, де пропрацював 20 р. режисером-документалістом на Східно-Сибірській кіностудії.

В 1997 р. В. Х. Абузьяров повертається на батьківщину, в Ніжин, де продовжував займатись творчістю, переважно літературною. Член Союзу кінематографістів СРСР (1983). Режисер документального кіно. Працював на кіностудіях Києва, Новосибірська, Іркутська. Автор численних романів, новел, кіносценаріїв: «Евангелие от Евгения», «Что записано в Книгу жизни», «Фросина любовь», «Пахари праха», «Прощание без прощания», «Ховшэба или Дом без праведника», «Апология страсти», «Обольщение», «Мелодия для Ариадны», «В тіні распутства» та інші. В 2012–2014 рр. В. Абузьяров видав «Собрание починений в пяти томах» у ніжинському видавництві «Орхидея».

18 травня (за ст. ст. 6 травня) – **175 років від дня народження Павла**

Степановича Коробки (1846–1919), українського правознавця, освітнього діяча і добровольця, випускника Ніжинського юридичного ліцею (1872).

Народився в родовому дворянському маєтку батька в Борзнянському повіті, а юнацькі роки провів у маєтку матері в містечку Мрин Чернігівської губернії (нині село Носівського р-ну Чернігівська область). Навчався в Ніжинській гімназії та Ніжинському юридичному ліцеї (1869–1872), Київській учительській семінарії (1868), на юридичному факультеті Київського університету, але державних іспитів не склав. Надалі був головою Ніжинської училищної ради та з 1872 р. – дільничним мировим суддею у Борзнянському та Ніжинському повітах. 1878–1903 рр. займав посаду дільничного мирового судді в Санкт-Петербурзі. Службу завершив по відомству МВС у чині дійсного статського радника і з вересня 1913 р. був причислений до Міністерства народної освіти.

У місті Мрин провадив активну добровольчу та громадську діяльність. За його участю та значною мірою за рахунок його власних коштів там було збудовано церкву, богадільню, лікарню, засновано пожежну команду, 2-класне училище, ремісниче училище, а також Людмилінську (на честь матері) жіночу школу сільського домоведення і садибного господарства (згодом була перетворена на вчительську семінарію). Друкувався в Санкт-Петербурзі та Чернігові, зокрема опублікував цикл нарисів під спільною назвою «Заметки мирового судьи» та низку праць на педагогічні й місцеві теми.

1919 р. на правах позаштатного співробітника входив до складу Комісії УАН для вивчення звичаєвого права України. 1919 р. був заарештований співробітниками Чернігівської губернської ЧК та ув'язнений, а згодом розстріляний. У повідомленні, зокрема, зазначалося: *«По постановлению Черниговской Губернской Чрезвычайной Комиссии от 1-го сего сентября расстреляны: ... 12. Коробко Павел Степанович – (николаевский генерал) за укрывательство преступников».*

19 травня – **60 років від дня народження Світлани Іванівни**

Матвієнко (1961), доцента кафедри дошкільної освіти, кандидата педагогічних наук (2010).

Закінчила Артемівське педагогічне училище за спеціальністю «Музичне виховання» (з відзнакою), Ніжинський державний педагогічний інститут імені М. В. Гоголя за спеціальністю «Музика» (з відзнакою). У Ніжинській вищій школі працює з 1984 р. Захистила у 2010 р. кандидатську дисертацію на тему «Музична освіта та виховання дітей і молоді на Чернігівщині (XVIII–XIX ст.)» (м. Харків). Має понад 84 наукові праці, серед них – 28 посібників, у тому числі – 2 посібники з Грифом МОН України: «Музична освіта та виховання дітей і молоді на Чернігівщині (XVIII – XIX ст.)», «Основи сценічної майстерності. Хрестоматія (для фахівців спеціальності «Дошкільна освіта»), (у співавторстві). Наукові інтереси: художньо-естетичний розвиток особистості, історія освіти, підготовка фахівців дошкільної освіти.

20 травня – 100 років від дня народження **Антон Григоровича**

Ткачука (1921), доцента кафедри марксизму-ленінізму, доктора історичних наук (1969), професора (1971).

Народився в селі Балакири Городоцького району Хмельницької області в родини селянина. Після закінчення 7-річки (1935) навчався в ФЗО, робфаку і підготовчих курсах м. Київ. 1939–1940 рр. – працював у відділі капітального будівництва при дирекції Київських АТС на посаді кресляра та проектувальника. 1941–1943 рр. – учасник Другої світової війни.

1943–1947 рр. – служив у Ташкентському суворовському училищі МВС на посаді помічника офіцера-вихователя і одночасно навчався в Середньоазіатському державному університеті, історичному факультеті (м. Ташкент), який закінчив у 1946 р. В 1947 р. працював в апараті РК КП Узбекистану.

В 1948 р. переїхав на Україну, де безперервно перебував на викладацькій роботі у навчальних закладах: Кам'янець-Подільського технікуму підготовки культосвітніх працівників, Кам'янець-Подільського державного педінституту, Станіславського державного педінституту (зараз Прикарпатський національний університет), Уманського педінституту, Кам'янець-Подільського сільгоспінституту.

Працював у штаті викладачів НДП ім. М. В. Гоголя з 1964 по 1969 рр. на посаді доцента (1963), завідувача кафедри марксизму-ленінізму.

Потім працював в Буковинському державному медичному університеті зав. кафедрою марксизму-ленінізму (1981–1982). Кандидат історичних наук (з 1954), звання доцента присвоєно у 1963 р., у 1969 р. – науковий ступінь доктора історичних наук, а з 1971 р. – вчене звання професора.

26 травня – 60 років від дня народження **Олександр Григоровича**

Шевчука (1961), старшого викладача кафедри фізики. Випускник фізико-математичного факультету НДП ім. М. В. Гоголя (1983).

Закінчив, з відзнакою, фізико-математичний факультет Ніжинського державного педагогічного інституту в 1983 р. Аспірантуру при кафедрі фізики напівпровідників радіофізичного факультету Київського державного університету імені Т. Г. Шевченка (1992). 1983–1988 – вчитель математики та інформатики Черняхівської середньої школи Ніжинського району Чернігівської області.

В Ніжинській вищій школі працює з 1988 р. на посадах асистента (1988–1992), ст. викладача кафедри фізики (з 1991 р.). У 2019 р. був обраний на посаду доцента цієї кафедри. 1993–2015 рр. – викладач фізики та астрономії Ніжинського міського ліцею Ніжинської міської ради Чернігівської області при НДУ імені Миколи Гоголя (за сумісництвом). З 2006 р. – викладач фізики (астрономії) Українського фізико-математичного ліцею Київського національного університету імені Тараса Шевченка (за сумісництвом).

Автор понад 250 наукових (в т. ч., енциклопедичних), науково-методичних та науково-популярних публікацій, трьох колективних монографій. Має опубліковані переклади поезій. Науковий редактор науково-популярного природничого журналу для дітей «Колосок». Член-кореспондент Міжнародної академії культури, безпеки, екології та здоров'я (МАКБЕЗ). Член Міжнародної асоціації клубів (МАК) «Що? Де? Коли?» та ліги Українських клубів (ЛУК) «Що? Де? Коли?». Вчитель вищої категорії; педагогічне

звання – вчитель-методист. Має відзнаки: Почесне державне звання «Заслужений вчитель України» (2013), Почесна академічна відзнака Міжнародної Академії рейтингових технологій і соціології «Золота Фортуна» – медаль «Трудова слава» (2008), Почесна відомча відзнака – нагрудний знак «Відмінник освіти України» (1997), Кубок та грамота переможця загальноміського конкурсу «Талант року – 2019 у номінації «Педагог-дослідник» (2019) та ін. Коло наукових досліджень: теоретична фізика, астрофізика, методика та дидактика викладання фізичних дисциплін.

Червень

3 червня – 85 років від дня народження **Петра Максимовича**

Кобернюка (1936), старший викладач кафедри української літератури.

Народився в с. Бутівці Старокостянтинівського району Хмельницької області. Закінчив філологічний факультет Рівненського державного педагогічного інституту в 1960 р. З серпня 1960 по вересень 1973 рр. працював вчителем української мови і літератури, заступником директора по навчально-виховній частини середньої школи с. Данине Ніжинського району Чернігівської області. Завідувач, організатор позакласної і позашкільної роботи, вчитель української мови і літератури Данинського консультпункта

Ніжинської районної середньої заочної школи.

Працював у Ніжинській вищій школі (1973–2009) на посадах викладача (1973–1986), ст. викладача (з 1986), зам. декана філологічного факультету (1979–1986, 1989–1999). Читав лекції студентам з усної народної творчості та української дитячої літератури на підготовчому відділенні; на російському відділенні – з історії української літератури. Основний напрямок наукових досліджень – історія української літератури та методика її викладання, українська фольклористика.

5 червня (за ст. стилем 24 травня) – 175 років від дня народження

Антон Семеновича Будиловича (1846–1908), відомого вченого, професора, філолога-славіста, організатора науки, громадського діяча, публіциста.

Народився в селі Комарове Гродненської губернії в родині священика. Навчався в Кобринському духовному училищі, Литовській духовній семінарії у Вільно. У 1863 р. екстерном склав випускні іспити у Віденській гімназії і вступив на історико-філологічний факультет Петербурзького університету, який закінчив у 1867 р. із золотою медаллю і ступенем кандидата. В 1868 р. був у закордонному відрядженні (Франція, Німеччина). 1871 р. захистив магістерську дисертацію. 1872 р. – друге

закордонне відрядження з метою вивчення слов'янських говірок, етнографії, літератури (слов'янські області Німеччини, Австро-Угорщини, Румунії, Сербії, Чорногорії, Туреччини).

У 1875 р. на запрошення директора Ніжинського Історико-філологічного інституту М. О. Лавровського приїхав до Ніжина, де працював до 1881 р. на посаді ординарного професора російсько-слов'янської філології. В інституті відбулося становлення А. Будиловича як визначного вченого-славіста. Тут написані його найкращі праці з історії слов'янських мов, слов'янських народів, з проблем взаємозв'язків їхніх мов. В 1879 р. захистив докторську дисертацію у Санкт-Петербурзькому університеті.

В 1881 р. перейшов до Варшавського університету, в якому очолив кафедру російської і церковнослов'янської мови. З 1887 р. – декан Історико-філологічного фак-ту Варшавського університету. 1890–1892 рр. – ректор Варшавського університету. З 1892 р. – ректор Юр'ївського університету. Член-корреспондент Академії наук (з 1882). З 1901 р. осів у Петербурзі. Мав великий авторитет і був помітною постаттю в європейських славістичних колах.

6 червня – 60 років від дня народження **Любов Олексіївни**

Дорохіної (1961), доцента кафедри вокально-хорової майстерності, кандидата мистецтвознавства (2002).

Народилася в м. Краснодар (РФ). Закінчила диригентсько-хоровий відділ музичного училища ім. М. А. Римського-Корсакова по класу «Хорове диригування» (м. Краснодар) та Воронежську Академію мистецтв (1985) та отримала кваліфікацію «Диригент хору, викладач хорових дисциплін». Після навчання в аспірантурі за спеціальністю «Теорія та історія культури» захистила кандидатську дисертацію по темі «Богослужбний спів в музичній культурі Чернігівщини на початку ХХ ст.».

Працює в Ніжинській вищій школі з 1985 р. на посадах викладача (1985–1988), старшого викладача (1988–2003), доцента (з 2003). Хоровий диригент, педагог, науковець, керівник академічного хору КВНЗ «Ніжинський коледж культури і мистецтв ім. Марії Заньковецької» (2000, спільно з І. Г. Могильною). Член Національної Всеукраїнської музичної спілки. З 2002 р. Л. О. Дорохіна є членом оргкомітету та членом журі Всеукраїнського юніорського конкурсу вокальної, диригентської та інструментально-виконавської майстерності у номінації «Хорове диригування». Член журі МАН (Чернігівське територіальне відділення). Відмінник освіти України (2003).

У науковому доробку понад 70 наукових та науково-методичних публікацій. Коло наукових інтересів – теорія та історія хорового мистецтва, історія хорової культури Чернігівщини, методика викладання хорового диригування. Нагороджена Почесною відзнакою НМАУ ім. П. І. Чайковського «Орден за видатні досягнення в музичному мистецтві», Почесною грамотою «Кавалер Відзнаки» Чернігівського та Сумського єпархіального управління УПЦ Київського Патріархату та ін.

9 червня – 70 років від дня народження **Валерія Михайловича**

Благініна (1951), кандидата педагогічних наук (1986), доцент (1990) кафедри педагогіки.

Народився в місті Станіслав (зараз м. Івано-Франківськ) в сім'ї інтелігентів. З 1968 по 1973 рр. навчався на фізико-математичному факультеті Ніжинського державного педагогічного інституту ім. М. В. Гоголя. Після закінчення освітнього закладу працював вчителем математики, фізики та фізкультури Галицької восьмирічної школи, середньої школи с. Крути Ніжинського району Чернігівської області.

З 1978 по 2016 рр. працював у Ніжинській вищій школі на посадах асистента кафедри педагогіки й психології (1978–1982), викладача (1982–1986), ст. викладача (1986–1988), завідувача, доцента (з 1987) кафедри педагогіки, завідувача Центром суміжних професій за сумісництвом (2003–2006), керівника Новгород-Сіверського навчально-методичного центру за сумісництвом (2004–2009). Читав курси «Педагогіка», «Педагогіка вищої школи», «Методика виховної роботи». Керував педагогічною практикою студентів. Має понад 50 наукових публікацій. Основний напрямок наукових досліджень – педагогіка.

12 червня – 100 років від дня народження Івана Максимовича

Сірого (1921), старшого викладача кафедри марксизму-ленінізму.

Народився в селі Новий Глибів Остерського району на Чернігівщині, в селянській родині. Після закінчення середньої школи (1937) м. Київ, працював різноробочим на підприємствах міста. Учасник Другої світової війни. Після війни працював на підприємствах і в установах Крайнього Північного Сходу.

Навчався в Московському державному університеті ім. М. В. Ломоносова, на філософському факультеті, який закінчив у 1958 р. Працював асистентом кафедри філософії Середньоазіатського політехнічного інституту м. Ташкенту (1958–1959), асистентом кафедри марксизму-ленінізму Чернівецького медінституту та, за сумісництвом, ст. викладачем кафедри філософії Чернівецького державного університету (1959–1964).

У штаті викладачів НДПІ ім. М. В. Гоголя 1964–1965 рр. на посаді старшого викладача кафедри марксизму-ленінізму. Нагороджений медалями.

11 червня – 60 років від дня народження Ірини Федорівни

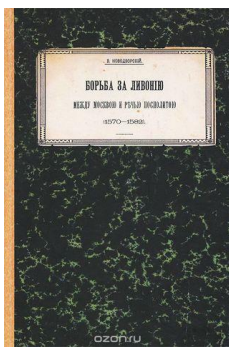

Андрійко (1961), старшого викладача кафедри німецької мови.

Народилася в місті Енгельс Саратовської області (Росія) в сім'ї робочого. Закінчила факультет германістики Йенського університету ім. Ф. Шіллера (Німеччина) в 1984 р. за спеціальністю романо-германські мови і література. З 1990 до 1993 рр. навчалась в аспірантурі Київського державного педагогічного інституту іноземних мов (нинішній Київський національний лінгвістичний університет) за спеціальністю методика викладання іноземних мов.

Працювала у Ніжинській вищій школі (1984–2016) на посадах викладача (1984–1999), ст. викладача (з 1999 р.) кафедри німецької мови. В науковому доробку більше 30 публікацій. Основний напрямок наукових досліджень – методика навчання іноземних мов у ЗВО, а саме: навчання іншомовного писемного мовлення. З 2016 р. працює на посаді ст. викладача кафедри німецької мови КНЕУ імені Вадима Гетьмана.

14 червня (за ст. стилем 2 червня) – 160 років від дня народження

Вітольда Владиславовича Новодворського (1861–1923), історика, професора Ніжинського Історико-філологічного інституту кн. Безбородька.

Походив із збіднілої шляхетської родини. У 1878 р. закінчив військову гімназію в Полоцьку. Навчався в Санкт-Петербурзькому ін-ті інженерів шляхів сполучення (1878–1881), був вільним слухачем Санкт-Петербурзького ун-ту, який закінчив в 1885 р. (історико-філологічний фак-т) із ступенем кандидата всесвітньої історії. До 1904 р. викладав у середніх учбових закладах Санкт-Петербургу. В 1904 захистив магістерську дисертацію («Борьба за Ливонию между Москвой и Речью Посполитой. 1570–1582») у Санкт-Петербурзькому університеті.

В 1906–1908 рр. – екстраординарний професор по кафедрі всесвітньої історії в Ніжинському Історико-філологічному ін-ті кн. Безбородька. Паралельно викладав в ряді

навчальних закладів Києва. У 1908–1910 і 1913–1914 р. здійснив наукові поїздки по Європі. В Ніжинському Історико-філологічному ін-ті продовжував викладати до 1916 року.

Після революції активно підтримував відновлення незалежності Польщі, куди і емігрував. З 1921 р. – професор університету Стефана Баторія у Вільно (в 1920 р. Віленський край був приєднаний до Польщі), де працював до кінця життя. Вже на початку ХХ століття був шанованим полоністом як в Росії, так і за кордоном. Написав ряд рецензій і дрібних статей польською і російською мовою.

16 червня – 65 років від дня народження Василя Івановича

Андрійко (1956), викладача кафедри іноземних мов.

Народився в с. Потеряйки Решетилівського району Полтавської області. Вищу освіту за спеціальністю романо-германські мови і література отримав в університеті імені Фрідріха Шиллера в м. Йена (НДР). Закінчив аспірантуру при Київському державному педагогічному інституті іноземних мов.

Працював у Ніжинській вищій школі з 1984 по 1989 рр. З вересня 2014 р. працює на посаді старшого викладача кафедри німецької мови КНЕУ імені Вадима Гетьмана. У науково-практичній роботі працює над проблематикою міжнародних відносин, політичних та соціально-економічних трансформацій і розвитку структур громадянського суспільства в умовах переходу до ринкової системи господарювання та інтеграції до Європейського Союзу. Предметом досліджень в області лінгвістики є мова і ідеологія. Має біля 30 наукових публікацій.

18 червня – 75 років від дня народження Ангеліни Іванівни

Марченкової (1946), доцента, кандидата біологічних наук кафедри фізичного виховання та валеології.

Народилася в місті Рига (Латвійська РСР). Навчалася в середній школі № 7 м. Ніжина, яку закінчила в 1964 р. із золотою медаллю. В 1964–1969 рр. працювала концертмейстером в НДПІ ім. М. В. Гоголя на музично-педагогічному факультеті. В 1975 р. закінчила біологічний факультет Московського державного університету ім. М. Ломоносова за спеціальністю мікробіологія і отримала фах біолога-біохіміка. Після захисту кандидатської дисертації працювала (1980–1983) молодшим науковим співробітником при Інституті мікробіології АН СРСР, викладачем загального фортепіано і концертмейстером в дитячій музичній школі м. Біла Церква; молодшим науковим співробітником у відділі медико-біологічних проблем електроніки Всесоюзного науково-дослідного інституту кабельної промисловості в м. Юрмала (ЛатРСР).

Працювала у Ніжинській вищій школі з 1983 по 2019 рр. на посадах асистента (1983–1984), старшого викладача (1984–1988), доцента (з 1988). Кандидат біологічних наук (з 1981), доцент (з 1991). Наукові роботи, подані на конкурс при інституті мікробіології АН СРСР, були двічі удостоєні премією. Результати наукової роботи представлялися на виставці ВДНГ, а також на Міжнародних виставках в Угорщині (1980), Італії (1981) в розділі «Нові речовини і матеріали». Читала лекції з дисциплін «Фізіології людини і тварини», «Цитологія», «Основи біології та генетики людини», «Анатомія та фізіологія дітей з основами генетики», «Вікова фізіологія та валеологія», «Анатомія

людини», «Основи медичних знань та охорони здоров'я», «Гістологія з основами цитології та ембріології» та ін.

За досягнуті успіхи в науковій та педагогічній діяльності нагороджена медаллю «Ветеран праці». Відмінник освіти України (2018). Має понад 70 робіт наукового та методичного плану, 3 авторські свідоцтва. Основні напрямки наукових досліджень – ензимологія, фізіологія, цитологія та валеологія.

19 червня (за ст. стилем 7 червня) – **155 років від дня народження**

Федора Даниловича Проценка (1866–1942), видатного культурно-освітнього і музично-громадського діяча, викладача музичної дисципліни Ніжинського історично-філологічного інституту.

Уповноважений Всеукраїнського музичного товариства ім. Леонтовича (1907–1918), засновник Ніжинського Народного Дому, диригент і актор, з творчою долею якого пов'язана ціла епоха духовного відродження у Ніжині кінця XIX – початку XX ст. Друзами Ф. Д. Проценка були корифеї українського театру М. К. Заньковецька, М. К. Садовський, М. Л. Кропивницький та інші, з якими він працював.

Закінчив учительсько-диригентські курси у Києві (1894) та Петербурзі (1913).

Працював у штаті викладачів НІНО в 1920–1930 рр. на посаді викладача тонального мистецтва, керівника студентського хору. Автор книги «Мистецькі спомини 1880–1930» (опублікована в 1993 р. Ніжинською «Просвітою»). Зазнав політичних переслідувань та репресій (з 1934). В часи Другої світової війни виступав з хором на лісових галявинах перед бійцями, на передовій. До останніх днів займався громадською роботою. Помер в евакуації.

В січні 2014 року у Ніжині прийняли рішення перейменувати провулок Шкільний на провулок Федора Проценка. 2015 року на будинку, де він проживав, встановлено пам'ятну дошку.

23 червня – **80 років від дня народження** **Інни Михайлівни**

Солдатової (1941), доцента кафедри ботаніки та екології, кандидата біологічних наук (з 1977).

На природничому факультеті НДПІ ім. М. В. Гоголя працювало подружжя викладачів: Є. В. Василевська (доцент кафедри зоології) і М. П. Солдатов (старший викладач кафедри хімії). Продовжила династію науковців їхня дочка Інна Михайлівна Солдатова.

Народилася Інна Михайлівна в м. Шуя Івановської області (РФ). В 1950 р. з батьками переїжджає в місто Ніжин Чернігівської області. Після закінчення середньої школи із срібною медаллю, навчалася на природничому факультеті Ніжинського державного педагогічного інституту у 1958–1963 рр. Була залишена в НДПІ ім. М. В. Гоголя, де працювала на посадах лаборанта (1963–1964), старшого лаборанта (1964–1970), викладача (1970–1972) кафедри ботаніки.

З 1972 по 1977 рр. працювала в Ін-ті гідробіології АН УРСР, Ін-ті ботаніки АН УРСР у відділі мікології та ліхенології. В 1973 р. закінчила заочно аспірантуру при Інституті ботаніки АН УРСР.

В 1977 р. повертається в НДПІ ім. М. В. Гоголя і працює на посадах викладача (1977–1978), старшого викладача (1978–1979), в. о. доцента кафедри ботаніки (1979–

1983), проректора по заочній освіті (1983–1986), зав. кафедрою ботаніки (1986–1999), доцент (з 1999). Присвоєно вчене звання доцент з 1981 р. Читала лекційні курси студентам: систематика нижчих, систематика вищих рослин; анатомія і морфологія рослин, історія ботаніки, охорона природи та ін. Проводила заняття з ботаніки на факультеті допрофесійної підготовки.

Працювала в Ніжинській вищій школі до 2007 р. Має біля 80 наукових праць. Основний напрямок наукових досліджень – мікологія. Відмінник народної освіти. Нагороджена медаллю «А. С. Макаренко».

24 червня – 210 років від дня народження Івана Дмитровича

Халчинського (1811–1856) – дипломата, перекладача, випускника Гімназії вищих наук князя Безбородька (1829).

Народився в місті Кременчузі Полтавської губернії у дворянській родині. Закінчив дворічне Єлизаветградське повітове училище (1819–1820).

У 1829 р. І. Халчинський закінчив Гімназію, отримавши ступінь кандидата і чин 12 класу, і поїхав до С.-Петербургу, де влаштувався у липні 1830 р. у Міністерство закордонних справ помічником столоначальника першого столу відділення Департаменту внутрішніх справ. З квітня 1833 р. служив перекладачем і паралельно архіваріусом. А в грудні 1835 р. призначений столоначальником.

На жаль, петербурзький клімат не підходив І. Халчинському (він страждав на легені й очі), а тому радів, коли його призначили радником посольства у Константинополі. За час перебування на Сході І. Халчинський був нагороджений орденами: персидським – Льва і Сонця II ступеня, турецьким – Нешан-Іфтигар, російським – Святої Анни II ступеня з короною та званням статського радника. Потім був призначений на посаду генерального консула у Молдавії і Валахії. Праця на цій посаді була високо оцінена чином дійсного статського радника і орденом Святого Станіслава I ступеня.

На жаль, здоров'я І. Халчинського погіршувалося і у лютому 1856 р. на 46 році пішов із життя, хоча попереду могла бути службова дипломатична кар'єра талановитого випускника Ніжинської вищої школи. Його товариш по гімназії В. Любич-Романович написав вірш «Надгробная товарищу и сослуживцу И. Д. Халчинскому».

24 червня – 60 років від дня народження Миколи Миколайовича

Сича (1961–2013), старшого викладача кафедри філософії та соціології.

Народився в місті Свердловськ Ворошиловградської (Луганської) області. Закінчив філософський факультет Київського державного університету ім. Тараса Шевченка у 1987 р.

Працював у Ніжинській вищій школі (1987–2012) на посадах асистента, ст. викладача (з 1991) кафедри філософії та соціології. Закінчив аспірантуру при КДУ ім. Тараса Шевченка (1992). Автор біля 30 наукових праць. Основний напрямок наукових досліджень – проблеми філософії творчості.

26 червня (за ст. стилем 14 червня) – **185 років від дня народження Петра**

Ивановича Люперсольского (1836–1903), історика, професора НІФІ кн. Безбородька, представника античної історичної школи.

Закінчив С.-Петербурзьку духовну академію зі ступенем кандидата (1859). Працював у С.-Петербурзькій духовній семінарії (1860–1865). У 1865–1869 рр. – стипендіат Міністерства народної освіти для підготовки до професора кафедри із всесвітньої історії С.-Петербурзького ун-ту. Захистив дисертацію на ступінь магістра всесвітньої історії. У 1869–1872 рр. слухав лекції в ун-тах і знайомився з рукописними архівами, античними пам'ятками, картинними галереями у Берліні, Дрездені, Венеції, Римі, Афінах,

Стамбулі та ін. 1872–1875 – доцент, екстраординарний професор всесвітньої історії Варшавського університету.

1875–1897 – ординарний професор по кафедрі всесвітньої історії Історико-філологічного ін-ту князя Безбородька у Ніжині, де 1882 р. став одним з ініціаторів відкриття історичного відділення, а 1894 – член Історико-філологічного т-ва. У 1897 р. звільнився від служби.

Наукові інтереси були пов'язані з давньою і новою історією Греції. П. І. Люперсольський приділяв значну увагу викладанню науки, мові лекцій, формуванню думки, захоплювався усною народною творчістю. Головні праці історика: Очерк государственной деятельности и частной жизни Перикла // Изв. Истор.-филол. ин-та. – 1877. – Т. 1; Дипломатические сношения и борьба имп. Александра I с Наполеоном // Там само. – 1879. – Т. 3; Что такое «Скифы-эллины» Ελληνες Σκύθες у Геродота // Журн. Минва нар. просвещения. – 1884. – № 12; Четыре песни, записанные в Вятской губернии // Вест. славянства. – 1893. – Кн. 8.

28 червня – **90 років від дня народження Івана Сергійовича**

Борщенка (1931–1996), кандидата економічних наук (1969), доцента кафедри філософії і політекономії.

Народився в селі Калюжинці Срібнянського району Чернігівської області в селянській родині. Навчався в Сокиринському сільськогосподарському технікуму. Закінчив агрономічний факультет Білоцерківського сільськогосподарського інституту (1962). В 1962–1965 рр. – викладач Сокиринського сільськогосподарського технікуму. Після закінчення аспірантури (1968) при Білоцерківському сільськогосподарському інституті залишений викладачем на кафедрі економіки. З 1968 по 1971 рр. – на посаді ст. наукового співробітника Науково-дослідного інституту землеробства і тваринництва західних

районів УРСР (с. Оброшино, Львівська область). Кандидат економічних наук (з 1969), доцент (з 1974).

Працював у Ніжинській вищій школі з 1971 по 1996 рр. посаді в. о. доцента, в. о. завідуючого кафедри філософії і політекономії, доцента цієї кафедри, завідуючого підготовчим відділенням. Основний напрямок наукових досліджень – економічні і соціальні проблеми розвитку аграрного виробництва, історія економічної думки.

Липень

10 липня – 110 років від дня народження **Олексія Степановича**

Короїда (1911–1988), українського радянського економіста, професора. Кандидат економічних наук (1949), член-кореспондент АН УРСР (1961). Випускник Ніжинського педагогічного інституту (1932).

Народився в Росії, в селі Слюдянка Іркутської області, в родині робітника. Дитинство провів у селі Лихачів, нині Носівського району Чернігівської області. У 1929 р. закінчив Мринський педагогічний технікум на Чернігівщині; в 1932 р. – історичний факультет Ніжинського педагогічного інституту; в 1933 р. – економічний факультет Харківського педпрофобру, в 1942 р. – економічний факультет Вищої партійної школи при ЦК ВКП (б). З 1942–1952 рр. перебував на партійній та державній роботі.

У 1952 р. – директор Інституту економіки АН УРСР. У 1952–1953 – заступник міністра вищої і середньої спеціальної освіти СРСР. У 1955–1965 – заступник директора Інституту економіки АН УРСР. 1961 р. обраний членом-кореспондентом АН УРСР. За сумісництвом у 1957–1963 рр. – голова Відділення суспільних наук АН УРСР.

З 1965 по 1969 рр. – ректор Київського інституту народного господарства імені Коротченка. У 1965–1976 рр. – завідувач кафедри політичної економії, до 1986 – виконувач обов'язків професора кафедри політичної економії Київського інституту народного господарства.

У 1957–1958, 1963, 1966 рр. у складі урядових делегацій О. С. Короїд брав участь у роботі СЕК ООН та ЮНЕСКО.

О. С. Короїд є автором понад 70 наукових праць. Нагороджений орденом Трудового Червоного Прапора та медалями.

13 липня – 95 років від дня народження **Леоніда Івановича**

Нестеренка (1926–2010), кандидата фізико-математичних наук (1970), доцента кафедри вищої математики.

Народився в місті Конотоп Сумської області в селянській родині. Закінчив Конотопський технікум МШС в 1947 р. В 1948–1950 рр. навчався в Конотопському учительському інституті на фізико-математичному факультеті і отримав спеціальність «учитель фізики і математики 5–7 кл.». Працював ст. лаборантом фізкабінету в цьому інституті і, за сумісництвом, учителем фізики в семирічній школі м. Конотоп. 1951–1953 рр. – викладач математики середньої школи робочій молоді м. Конотоп; викладач кафедри теоретичної механіки, за сумісництвом, Конотопського навчально-контрольного пункту Всесоюзного заочного машинобудівельного інституту.

В 1953 р. закінчив з відзнакою фізико-математичний факультет Ніжинського педагогічного інституту ім. М. В. Гоголя і отримав спеціальність «вчитель математики та фізики середньої школи».

Працював у Ніжинській вищій школі (1954–2010) на посадах асистента (1954–1956), старшого викладача (1956–1975), доцента (1975–2010), завідувач кафедри математики, декана фізико-математичного фак-ту. Кандидат фізико-математичних наук (з 1970), доцент (з 1975). Читав лекції студентам з таких дисциплін: математичний аналіз, аналітична геометрія, теорія функцій комплексної змінної, нарисна геометрія і креслення,

проективна геометрія, вища алгебра, диференціальні рівняння, методи математичної фізики, алгебра і початки аналізу, математична логіка та ін.

Автор понад 60 наукових праць. Основний напрямок наукових досліджень – диференціальні й інтегральні рівняння. Нагороджений нагрудним знаком «Петро Могила» (2006).

16 липня – 90 років від дня народження **Володимира Івановича Симоненка** (1931), історика.

Родився в сім'ї службовців. Закінчив Полтавський державний педагогічний інститут за спеціальністю учитель історії, російської мови та літератури (1958).

Архівну діяльність розпочав 1960 р. молодшим науковим співробітником філіалу Чернігівського облдержархіву в м. Ніжині. 1968 р. обійняв посаду старшого наукового співробітника, 1979 р. – архівіста I категорії філіалу, 1984 р. – старшого архівіста відділу держархіву області в м. Ніжині. Впродовж 1989–1997 рр. – архівіст I категорії філіалу, з січня 1997 р. – у відділі Держархіву Чернігівської області в м. Ніжині.

Під час роботи у філіалі облдержархіву в м. Ніжині деякий час, за сумісництвом, працював викладачем історії в Ніжинському державному педагогічному інституті ім. М. В. Гоголя. 1998 р. звільнився з роботи у зв'язку з виходом на пенсію.

За сумлінну та багаторічну працю нагороджувався Почесними грамотами Головного архівного управління при Раді Міністрів УРСР, його ім'я заносилося на Дошку пошани держархіву.

20 липня – 85 років від дня народження **Ігоря Борисовича Люрина** (1936–2011), кандидата біологічних наук, доцента.

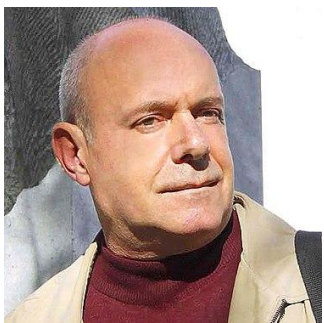
Випускник природничого факультету НДП ім. М. В. Гоголя (1963).

Народився року в місті Богуслав Київської області, де в 1954 р. закінчив середню школу. В 1958–1963 рр. навчався на природничому факультеті Ніжинського державного педагогічного інституту, по закінченню якого працює учителем хімії. В 1967 р., після закінчення аспірантури, І. Б. Люрин був залишений при Інституті зоології АН УРСР на посаді молодшого наукового співробітника відділу палеозоології. В 1969 р. захистив кандидатську дисертацію. До 1975 р. працює на посаді старшого наукового співробітника відділу палеозоології Інституту зоології АН УРСР.

З 1975 по 1983 рр. – доцент, а з 1977 р. завідувач кафедри зоології Полтавського державного педагогічного ін-ту імені В. Г. Короленка. В 1983 р. переводиться на роботу у Переяслав-Хмельницький державний педагогічний інститут, пізніше працює доцентом в Мелітопольському педінституті, а завершує свою науково-педагогічну діяльність доцентом кафедри загальної та історичної геології Київського національного університету (1990–2001).

В доробку доцента І. Б. Люрина понад 120 наукових публікацій із зоології, палеозоології, стратиграфії, екології, геології, охорони довкілля. Він співавтор 4 наукових монографій та 2 науково-популярних книг «Учням про біоніку», «Як розвивалося життя на Землі».

20 липня – **70 років від дня народження Володимира**

Миколайовича Сапона (1951–2017) – письменника, журналіста, краєзнавця, члена Національної спілки письменників України, заслужений журналіст України. Випускник НДПІ ім. М. В. Гоголя (1973).

Народився в селі Рудка Чернігівського району Чернігівської області. Закінчив філологічний факультет Ніжинського педінституту ім. М. Гоголя (1973).

Понад три десятиліття працював журналістом у Чернівці, зокрема, в обласних газетах «Гарт» та «Деснянська правда». Заслужений журналіст України. Автор поетичних збірок «Зірка на пілотці» (1985), «Замкова гора» (2001), «Щаслава» (2009), «Мама Ніна із Ніневії», дитячої збірки «Лісова аптека» (2004), історико-краєзнавчих книг «Призабуті стежки сіверянської Клію» (2003), «Чернігів древній і сучасний» (2003, 2006), «Седнів» (2004), «Таємниці назв наших сіл і міст» (2005), «Вулиці старого Чернігова» (2007), «Меди і полини історії» (2013), «Моя Шевченкіана» (2014), художньо-публіцистичної книжки «Дещо із щоденника» (2011), «Страсбурзький пиріг» (2013). Має кілька книжок у співавторстві: «Мандрівка по вертикалі» (1994, з Миколою Будлянським), «Одіссея Юрія Лисянського» (2012, з Віктором Шевченком) та інші.

Також є автором передмов і упорядником збірок поезій Петра Пулінця «Брате мій, журавлику...» (2002), Олександра Самійленка «Вірші з Ніжина» (2010) та антології поезії та прози сучасних письменників Чернігівщини «Толока» (2012, спільно з Михасем Ткачем). Є одним із укладачів книжки «Чернігівська Шевченкіана» (2015).

Лауреат премій імені Михайла Коцюбинського, Леоніда Глібова, Пантелеймона Куліша, Олекси Десняка, Василя Блакитного та Івана Кошелівця. Член Національної спілки письменників та Національної спілки краєзнавців України. В 1992 разом з колегами засновують журнал «Чернігів» (з 1993 виходить під назвою «Літературний Чернігів»). З того часу – член редколегії цього журналу. Член Національної спілки письменників (з 2004) та Національної спілки краєзнавців України.

23 липня – **70 років від дня народження Анатолія Івановича**

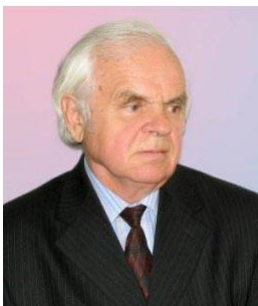

Олексієнка (1951), старшого викладача кафедри психології.

Народився в місті Горлівка Донецької області. Навчався в Горлівському машинобудівельному технікумі (1966–1970). Працював інженером на заводах м. Горлівки. Закінчив факультет психології Ленінградського державного університету у 1976 р. В 1976–1977 рр. – працював викладачем психології Семипалатинського педагогічного інституту. З 1977 по 1995 рр. – психологом Донецької обласної клінічної лікарні.

Працював у штаті викладачів Ніжинської вищої школи з 1995 по 2012 рр. на посадах асистента, старшого викладача кафедри психології. Закінчив аспірантуру при НПУ імені М. П. Драгоманова по спеціальності «Педагогічна та вікова психологія» в 2001 р. Читав студентам денного та заочного відділень різних факультетів основні курси з загальної, вікової та педагогічної психології, соціальної психології.

26 липня – 85 років від дня народження Петра Макарівича

Никоненка (1936), кандидата філологічних наук, доцента, заслуженого працівника науки і освіти України, відмінника народної освіти.

Народився в селі Росава Миронівського району Київської області. У 1960 р. закінчив філологічний факультет Чернівецького державного університету. Там же закінчив аспірантуру при кафедрі української літератури (1968), захистив кандидатську дисертацію (1975). Працював учителем української мови та літератури (1961), старшим викладачем кафедри української літератури, завідувачем підготовчого відділення, завідувачем навчального відділу Чернівецького державного університету (1961–1977).

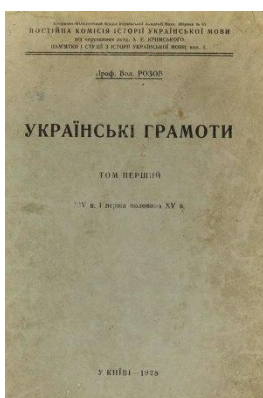
З 1977 р. працює в Ніжинській вищій школі: проректором із заочної освіти (1977–1979), проректором з навчальної роботи Ніжинського державного педагогічного інституту ім. М. В. Гоголя (1979–1998), першим проректором з науково-педагогічної роботи Ніжинського державного педагогічного (з 2004 – класичного) університету імені Миколи Гоголя. Нині – помічник ректора.

У 1986 р. у співавторстві видав том вибраних творів відомого українського письменника і композитора С. І. Воробкевича, у 2004 р. – монографію «Сидір Воробкевич. Життя і творчість», у 2011 та 2016 рр. вийшла друком книга «Буковинський жайвір: сторінки життєпису Сидора Воробкевича».

Є членом громадської ради при департаменті вищої освіти МОН України та експертної ради з педагогічної освіти Державної акредитаційної комісії України. У 1995 р. присвоєно почесне звання «Заслужений працівник народної освіти України», в 2006 р. нагороджений Почесною грамотою Кабінету Міністрів України.

Сфера наукових зацікавлень – історія української літератури, фольклористика. Опублікував понад 30 наукових праць. В 2018 р. за Указом Президента «Про призначення довічних державних стипендій видатним діячам освіти і науки» П. М. Никоненку призначена довічна державна стипендія.

27 липня (за ст. стилем 7 червня) – 145 років від дня народження

Володимира Олексійовича Розова (1876, Київ – 1940, Загреб, Югославія), українського дослідника історії мови, діалектів, а також автора праць із літературознавства, культурології, філософії, професора Ніжинського історико-філологічного інституту.

Закінчив 1902 р. Київський університет, працював у ньому приват-доцентом (до 1916). З 1916 по 1918 рр. – професор Ніжинського історико-філологічного інституту. З 1918 р. працював в Таврійському університеті. 1920 р. емігрував у Королівство Сербів, Хорватів і Словенців. Викладав російську мову в університетах у Скоп'ї та Загребі. Автор праць «Значення грамот XIV і XV ст. для історії малоруської мови» (1907), «Дослідження мови південноруських грамот XIV і першої половини XV ст.» (1913), «Мова південноруських грамот XIV-XV ст.» (1929), «До староруської діалектології (І ще до питання про галицько-волинське наріччя)» (1907), «Южнорусские грамоты». – Киев. – 1917. – № 3. (перевид.: Розов, В. Украинские грамоты. – Киев, 1928). Досліджував історію розвитку української шкільної драми, староболгарські і старосербські писемні пам'ятки.

Серпень

1 серпня (за ст. стилем 20 липня) – **140 років від дня народження Володимира Валерьяновича Данилова** (1881–1970), літературознавця, фольклориста, етнографа. Випускник НІФІ кн. Безбородька (1905).

Народився в місті Духовщина (нині Смоленської області РФ). Закінчив Ніжинський історико-філологічний інститут князя Безбородька (1905). Працював у навчальних закладах Катеринослава (нині Дніпро), Одеси, С.-Петербурга. Науковий співробітник архіву Інституту рос. літ-ри (Пушкін. Дім, 1948–1956). Учень М. Сперанського, М. Соколова, В. Резанова.

В. В. Данилов як дослідник ще в стінах НІФІ зосередив свою увагу переважно на пам'ятках давньоруської літератури і фольклорі, головним чином українському. В 1903 р. їм був підготовлений для друку збірник «Песни села Андреевки Нежинского уезда», виданий Історико-філологічним товариством при НІФІ кн. Безбородька. Потім були інші праці: «Древнейшее малорусское причитание», «Взаимовлияние украинских погребальных причитаний и бытовых песен» та ін. Автор низки статей з історії фольклористики та етнографії: «До історії української етнографії», «Среди кобзарей и лирников».

Діапазон наукових інтересів В. В. Данилова надзвичайно широкий. Він є видатним фахівцем з історії класичної російської літератури XVIII–XIX століть, досліджував творчість О. Пушкіна, М. Гоголя, І. Тургенєва, Ф. Достоєвського, Л. Толстого та ін.

Особливий інтерес виявляв до творчості Т. Шевченка («"Лілея" Шевченка и "Lilie" Эрбена», «К цензурной истории сочинений Т. Г. Шевченко», «Социальные основы поэзии Шевченко», «Т. Г. Шевченко на Аральському морі», «Не вмре Кобзар»). Кілька праць присвятив М. Максимовичу; вивчав і видав листування вченого, архівні матеріали про нього.

Досліджував українсько-російські літературні зв'язки. Відомі праці вченого з методики викладання російської мови та літератури. Архів Д. зберігається в ЦДАМЛІМ України (Київ). Вчений має державні нагороди. Не поривав зв'язків із Ніжином.

5 серпня – **105 років від дня народження Гліба Степановича Кітавіна** (1916), кандидата біологічних наук (1948), старшого викладача кафедри ботаніки.

Народився в місті Саратові (РФ), в сім'ї робітників. Закінчив Ленінградський державний університет, біологічний факультет (1939). Працював на посаді доцента, в. о. доцента кафедри фізіології рослин Кишинівського університету (1948–1951), старшим науковим співробітником Всесоюзного Науково-дослідного ін-ту гідролізної і сульфитно-спиртової промисловості (1951–1952), молодшим науковим співробітником Центрального науково-дослідного ін-ту Лісового господарства та в. о. завідувача лабораторією ґрунтознавства (1952).

У штаті викладачів Ніжинській вищій школі в 1952–1954 рр. на посаді старшого викладача кафедри ботаніки. З 1954 р. – в Білоцерківському сільськогосподарському інституті. Учасник Другої світової війни. Нагороджений орденом «Красної зірки» та медалями.

10 серпня – 60 років від дня народження **Миколи Івановича Бездрабка** (1961–2010), асистента кафедри географії.

Народився в місті Полтаві. В 1978–1981 рр. навчався в Полтавському нафтовому геологорозвідувальному технікумі. Після його закінчення працював техніком-геологом в геологорозвідувальних експедиціях на Камчатці, Алтаї, Киргизії, Воркуті. В 1991 р. закінчив заочно географічний факультет Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

Працював у Ніжинській вищій школі (1988–2006) на посадах лаборанта, ст. лаборанта (1988–1991), викладача-стажиста (1991–1993), асистента кафедри географії (з 1991). Закінчив в 1998 рр. аспірантуру (заочно) Київського державного університету ім. Т. Г. Шевченка на

кафедрі геоморфологія та палеографії. Читав лекції, проводив практичні заняття та польові практики з курсу геології, фізичної географії України. Основний напрямок наукових досліджень – геологія, використання та охорона природних ресурсів.

12 серпня – 210 років від дня народження **Аполлона Миколайовича**

Мокрицького (1811–1871) – художника, академіка Академії мистецтв, професора Московського училища живопису і скульптури. Випускник Гімназії вищих наук князя Безбородька (1830).

Народився у Пирятині (Полтавська губернія). Початкову освіту отримав у Полтавському будинку виховання бідних дворян за казенний кошт (1818–1824). У Ніжинську гімназію вищих наук зарахований 1824 р. Відзначився малюванням під керівництвом викладача художника К. Павлова. 1830 р. закінчив гімназію і переїхав у Петербург. 1832 р. вступив вільним слухачем до Академії мистецтв, де відвідував академічні класи і вивчав живопис під керівництвом академіка А. Венеціанова.

1839 р. він закінчив Академію мистецтв зі званням «вільного художника» і у 1841р. виїхав до Італії, де зустрічався з М. Гоголем, О. Івановим, В. Штернбергом та іншими художниками. Повернувся 1849 р. з Італії і отримав звання академіка Академії мистецтв за «Портрет Новгородського митрополита Никанора» (1849).

З 1851 р. працював у Московському училищі живопису і ліплення професором. Викладав також у Костянтинівському інституті, Строганівському училищі. Його учнями були художники І. Шишкін, К. Трутовський, І. Прянишников та ін. У 50–60-ті рр. XIX ст. А. Мокрицький опублікував низку праць з мистецтва, спогади про К. Брюллова (1855), О. Венеціанова та його учнів (1857), методичну роботу «Про викладання малювання і креслення в гімназіях» (1869) та ін.

26 лютого 1870 р. на 59 році А. Мокрицький пішов із життя, залишивши помітний слід в образотворчому мистецтві.

14 серпня – 85 років від дня народження **Івана Степановича**

Шпаковського (1936–2008), кандидата філологічних наук (1967), старшого викладача кафедри російської і зарубіжної літератури, білоруського літературознавця.

Закінчив Брестський педагогічний інститут (БРСП), філологічний факультет у 1959 р. Жив в місті Малориті (Білорусь) і працював літспівробітником в районній газеті «Сцяг перамогі» в 1960–1961 рр. Саме на Малоритській землі з'явилася перша публікація вченого – 29 березня 1961 р. в газеті «Сцяг перамогі» була опублікована стаття «Кнігу – у масы». В 1962–1964 рр. працював шкільним учителем і директором Малоритський вечірньої школи.

У штаті викладачів НДПІ ім. М. В. Гоголя з 1966 по 1968 рр. на посадах асистента, старшого викладача кафедри російської і зарубіжної літератури. Дослідник проблем теорії літератури, російської та української поезії, індивідуальних особливостей стилю Анатолія Вертинського, Володимира Короткевича, Аркадія Кулешова.

15 серпня – 105 років від дня народження **Миколи Наумовича**

Шуста (1916–2007), ніжинського літератора, краєзнавця, ветерана Другої світової війни, останнього із-поміж учасників Ніжинської молодіжної підпільної організації під керівництвом Я. П. Батюка. Випускник філологічного факультету Ніжинського педагогічного інституту ім. М. В. Гоголя (1939).

Після війни працював учителем. Нагороджений орденом Слави І ст., медалями. Автор книг: «Подвиг у п'їтмї» (у співавт.) (1971), «П'їтмї непідвладні» (1983), «У Ніжинї над Остром» (1995), «Інтриги Рейху і Кремля» (2001), «Дума про рідне село» (2004) ін. Перші дві книги лягли в основу сценарію художнього фільму «За нічю день іде» (1984, Укртелефільм, реж. О. Бїйма).

18 серпня – 65 років від дня народження **Георгія Михайловича**

Ільченка (1956–2006) – українського дипломата, Надзвичайного та Повноважного посла України. Випускник НДПІ ім. М. В. Гоголя (1978).

Народився в селі Яблунівка Прилуцького району на Чернігівщині в сім'ї вчителів. Закінчив із золотою медаллю школу. 1 вересня 1973 р. Георгій Ільченко був зарахований на факультет англійської мови Ніжинського державного педагогічного інституту ім. М. В. Гоголя. Блискуче знання англійської мови сприяло тому, що студента 4 курсу Георгія Ільченка запросили бути перекладачем на цілий рік 1976–1977 рр. у групі працівників, які виїжджали в індійське місто Бокаро.

Після закінчення інституту у 1978 р. працював учителем у школі, а згодом він вирішив отримати юридичну освіту і вступив у Київський державний університет ім. Т. Г. Шевченка, у якому навчання завершив у 1989 р.

Після закінчення університету у Георгія Ільченка розпочинається новий етап життя, який пов'язаний зі службою у Міністерстві закордонних справ України в Києві: у Консульському управлінні; від 1992 – завідувач візового відділу, від 1998 р. – 1-й заступник начальника; водночас від 1993 – завідувач відділу державно-правових питань

Договірно-правового управління; 1993–1997 рр. – завідувач консульського відділу Посольства України у США; 2002–2003 рр. – радник-посланник, Тимчасовий повірений у справах України в Республіці Кіпр. 2004–2005 рр. – заступник начальника Управління кадрового забезпечення, 2005–2006 рр. – заступник директора Департаменту кадрів, начальник відділу закордонних установ МЗС України. 1999–2002 – Генеральний консул України у Нікосії (Республіка Кіпр). 26 червня 2006 р. Указом Президента України він був призначений Надзвичайним і Повноважним Послом України в Об'єднаних Арабських Еміратах. 31 грудня 2006 р. Георгій Михайлович помер.

22 серпня – 120 років від дня народження **Анатолія Галана** (справжнє

ім'я Анатолій Васильович Калиновський (1901–1987, США) (псевдоніми – А. Чечко, Іван Евентуальний, Колібри, Кость Галан, Анатоль Галан, Василь Орлик), письменника, журналіста, редактора, поета-сатирика. Випускник Ніжинського інституту народної освіти (1929).

Навчався у Новгород-Сіверській духовній семінарії. Після закінчення НІНО працював у різних редакціях, у 1930-х рр. учителював. Літературну діяльність почав 1921 р. Від 1924 друкувався у журналах «Знання», «Гарт», «Плуг», «Червоний шлях» та ін. Перші опубліковані твори: збірник «Поезії» (1930), «Комедія на три дії» (1932), драма «Рух» (1933; усі – Харків). Через початок репресій проти українських письменників на деякий час припинив літературну діяльність.

Під час Другої світової війни емігрував до Австрії (м. Зальцбург). Там видав збірник новел «Чарівна дружина» (1947) та книгу сатиричних віршів «Мої знайомі». З Австрії виїхав до Аргентини (м. Буенос-Айрес), де опублікував кн. оповідань «Пахощі», «Поразка маршала», книгу спогадів «Будні советського журналіста» (1956). Від 1956 – у США, там видав збірник сатиричних творів «Проти шерсти», спогади «Записки слідчого», «Невигадане», «Розмова з минулим», віршовану повість про голод 1932–33 в Україні «Хам», збірник поезії «Про радість і біль», книгу політичної сатири «Сатири» та ін. Був видавцем часописів «Пороги» (Буенос-Айрес, 1949–1952), «Прометей» (м. Детройт, США, 1958–1961), член Об'єднання укр. письменників на еміграції «Слово».

Помер 3 жовтня 1987 р. в місті Рочестер, штат Нью-Йорк, похований там же.

24 серпня – 100 років від дня народження **Леоніда Полтави**

(справжнє ім'я Леонід Едвардович Єнсен-Пархомович (1921–1990, США), українського поета в еміграції, прозаїка, драматурга, радіожурналіста, редактора, публіциста, громадського діяча. Випускник Ніжинського учительського педінституту ім. М. В. Гоголя (1940).

Народився на Полтавщині, в історичних Ромнах (в той час Ромни належали до Полтавської обл.) в родині сільського лікаря і вчительки. Початкову й середню освіту набув у Вовківецькій школі, опісля вступив до Ніжинського учительського педагогічного інституту, який закінчив у 1940 р. Любив поезію. Мріяв писати.

Перші вірші юнака Леоніда були надруковані у 1939 р.

А з вихором Другої світової війни опинився «остарбайтером» у Берліні, в'язнем у Потсдамі. По війні розгортає літературну працю. 1946-го р. виходить його перша збірка «За мурами Берліна», до якої ввійшли поезії часів війни, а 1948 р. – збірка «Жовті

каруселі». В 1952 р. у Мюнхені було видано збірку його новел під назвою «У вишневій країні». Згодом за океаном виходять ще чотири поетичні збірки: «Біла трава», «Вальторна», «Із еспанського зшитка», «Смак Сонця». У 1953 виходить збірка «Українські балади», а у 1958 р. — «Римські сонети». Працює в українських редакціях і радіо Мюнхена, Мадрида, Парижа, Вашингтона. З 1958 р. — у США, де працює в українській редакції радіо «Голос Америки», редагує щоденник «Свобода». Пише вірші, поеми, новели, балади, пригодницько-фантастичні повісті, історичний роман «1709» (з доби Івана Мазепи), п'єси, лібрето для опер і оперет, кіносценарії. В 1968 р. написав репортажну повість «Над блакитним Чорним морем» з 1917–1922 років. Події в ній відбуваються у Туреччині, Болгарії та Чехії. Похований на українському православному кладовищі Св. Андрія в Саут-Баунд-Бруку, штат Нью-Джерсі.

26 серпня – 135 років від дня народження **Івана Олексійовича Карханіна** (1886), старшого викладача кафедри математики.

Народився в селі Малиновці Чугуївського району Харківської області. Із 1898 по 1906 рр. навчався в Старобельській гімназії, яку закінчив з золотою медаллю. У 1906 р. вступив на фізико-математичний факультет Харківського університету. Після його закінчення (1911) отримав посаду вчителя математики і фізики в старших класах жіночої гімназії в м. Сосниця Чернігівської губернії (нині Чернігівська область).

У 1917–1922 рр. — вчитель математики і фізики в навчальних закладах м. Кобеляки Полтавської губернії (нині Полтавська область). У 1922 р. був призначений викладачем і завідувачем навчальною частиною вищих 3-річних педагогічних курсів (згодом заклад перетворений в педтехнікум, а потім — в педшколу) міста Ахтирки Харківської губернії (нині Сумська область), де залишався на тій же посаді до 1931 року.

З жовтня 1931 до серпня 1941 рр. працював у Чернігівському інституті соціального виховання (потім учительського та педагогічного інституту).

З 1944 по 1952 рр. працював на посаді старшого викладача кафедри математики в Ніжинському державному педагогічному інституті ім. М. В. Гоголя. Дружина Л. Н. Волкова — завідувач кафедрою педагогіки НДПІ.

Коло наукових інтересів — методика викладання математичних дисциплін.

серпень – 200 років від дня народження **Олександра Максимовича Сементовського** (1821–1893) — письменника, етнографа, історика, краєзнавця. Випускник Фізико-математичного ліцею (1840).

Народився в селі Семеногірка (нині Черногорівка) Золотоніського повіту на Полтавщині. Вступив у Ніжинську гімназію вищих наук князя Безбородька, де навчався у середніх класах, а вищу освіту здобув після реорганізації її у Фізико-математичному ліцеї князя Безбородька, куди вступив у 1836 р. В роки навчання його найбільше зацікавила ботаніка, яку викладав професор Антон Лук'янович Андржійовський, відомий дослідник флори Правобережної України. Саме спілкування з професором і визначило подальшу долю Олександра Сементовського.

Одразу після закінчення ліцею (1840) вступив до Драгунського полку, де отримав звання прапорщика. Проте не сподобалася молодому прапорщику тодішня військова служба і 1842 р. Сементовський залишив її. Наступного року він влаштувався на роботу лісничим Звенигородського лісництва Київської губернії, а згодом лісним ревизором на Поділлі та у Вітебській губерніях, де прослужив 24 роки. Він став активним розповсюджувачем природознавчих знань. М. Сементовський, працюючи лісничим, пише багато статей з природознавства. Надрукував чимало етнографічних фольклорних та демонологічних розвідок. У 1863 р. О. Сементовський був обраний на посаду секретаря Вітебського статистичного комітету.

В останній період своєї діяльності О. Сементовський з 1868 до середини 1879 рр. обіймав посаду директора Вітебського дитячого притулку, а з 2 липня 1875 р. працював також полоцьким почесним мировим суддею. Він також сприяв публікації та дослідженню багатьох джерел історії білоруського народу.

За службову діяльність О. Сементовський був відзначений орденами: Св. Станіслава 2-го ступеня, Св. Анни 3 і 2-го ступенів, Св. Володимира 4-го ступеня.

Вересень

1 вересня – 60 років від дня народження Ольги Миколаївни Щербініної (1961),

доцента кафедри інструментально-виконавської підготовки, кандидата педагогічних наук.

Закінчила виконавський факультет Донецького музично-педагогічного інституту за спеціальністю «фортепіано» в 1986 р. Працює у Ніжинській вищій школі з 1986 р. на посаді викладача кафедр теорії, історії музики та гри на музичних інструментах, музичного виховання.

Читає курси: основний музичний інструмент (фортепіано), концертмейстерський клас, гра на музичному інструменті, додатковий музичний інструмент, загальне фортепіано, методика навчання гри на фортепіано, спецкурс «Теоретичні основи пізнання музичного стилю».

В 2003 р. закінчила аспірантуру Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя, в 2005 р. захистила кандидатську дисертацію на тему «Формування музично-стильових уявлень майбутніх учителів музики у процесі інструментально-виконавської підготовки», в 2007 р. отримала вчене звання доцента кафедри інструментально-виконавської підготовки.

Педагогічна діяльність спрямована на художньо-естетичний розвиток студентів засобами фортепіанного навчання. Основний напрямок наукових досліджень – педагогіка вищої школи.

Займається концертно-просвітницькою діяльністю, є автором двадцяти тематичних концертних програм.

Член Національної всеукраїнської музичної спілки.

Має понад 80 публікацій, 7 навчально-методичних посібників.

4 вересня – 60 років від дня народження Григорія Анатолійовича Киричка (1956–2019), доцента кафедри російської і зарубіжної літератури.

Народився в селі Рудківка Бобровицького району Чернігівської області. Закінчив філологічний факультет Ніжинського державного педагогічного інституту (відділення російської мови та літератури) в 1979 р. Після закінчення інституту працював вчителем російської мови та літератури, вихователем в групі продовженого дня, секретарем правління Носівської районної організації товариства «Знання» Чернігівської області.

У Ніжинській вищій школі працював з 1988 по 2015 рр.

У 1988 р. був прийнятий на посаду асистента кафедри російської і зарубіжної літератури філологічного факультету, на якій працював до 1991 р. З 1991 по 1994 рр. навчався в цільовій аспірантурі Київського університету ім. Тараса Шевченка. З 1996 р. працював викладачем світової літератури в лиці на умовах погодинної оплати.

30 жовтня 1996 р. Киричку Григорію Івановичу присуджено науковий ступінь кандидата філологічних наук.

З 1997 р. призначено на посаду доцента кафедри світової літератури.

Має біля 60 наукових та науково-методичних праць.

Основні напрямки наукових досліджень – генологічні проблеми російської класичної літератури XIX століття, творчість Миколи Гоголя.

21 вересня – 130 років від дня народження **Костянтина**

Едуардовича Гриневича (1891–1970) – історика, археолога, музеєзнавця, фахівця у галузі стародавньої історії, античної археології, історії мистецтва, доктора історичних наук.

Народився в місті Вологда (нині місто в РФ). Після закінчення історико-філологічного факультету Харківського університету (1915) був запрошений на кафедру стародавньої історії цього університету; згодом отримав посаду доцента. Працював у Ленінградському, Московському університетах, завідувачем кафедри в Кабардинському, Ніжинському педагогічних інститутах, Томському та Харківському університетах. Директор Керченського археологічного музею (1920–1923), один із фундаторів та перший директор Херсонського археологічного музею (1924–1927). Першим із вітчизняних археологів розпочав підводні археологічні пошуки Страбонового (давнього) Херсонеса. Вивчаючи античні міста Північного Причорномор'я, особливу увагу приділяв проблемам їх фортифікації. За працю «Стіни Херсонеса Таврійського» йому було присуджено науковий ступінь доктора історичних наук. Провадив велику роботу в справі музейного будівництва та музеєзнавства.

Автор понад 100 наукових праць. Помер у місті Харкові.

24 вересня – 205 років від дня народження **Михайла Корнійовича**

Чалого (1816–1907) – українського педагога і громадсько-культурного діяча, літератора, першого біографа Т. Г. Шевченка.

Народився в місті Новгород-Сіверськ на Чернігівщині у міщанській родині. Спочатку навчався у приватній школі, а 1828 р. вступив до Новгород-Сіверської гімназії. 1840 р. Михайло Чалий закінчив гімназію і того ж 1840 р. вступив на історико-філологічний факультет Київського університету, який закінчив 1844 р.

Того ж 1844 р. він стає вчителем словесності Немирівської гімназії. А 1852 р. Михайло Чалий починає працювати у Другій київській гімназії, спершу вчителем словесності. 1858 р. він стає інспектором гімназії, певний час, за відсутності директора, виконує обов'язки керівника гімназії.

1861 р. Михайла Чалого було призначено директором гімназії в Білій Церкві, на цій посаді він перебував до 1869 р., коли його було призначено на посаду директора ліцею й гімназії князя Безбородька в Ніжині. 1875 р. вийшов у відставку.

Вийшовши у відставку, мешкав у Києві. Був організатором недільних шкіл у Києві. Був другом Тараса Шевченка і першим його біографом.

26 вересня – 105 років від дня народження **Олександра**

Олександровича Стогнута (1916), українського літературознавця.

Народився в місті Ніжин Чернігівської області. Закінчив Ніжинський педагогічний інститут, філологічний факультет (1937). Працював у штаті викладачів НДПІ з 1950 по 1957 рр. В 1954–1955 рр. навчався в річній аспірантурі Київського університету, де згодом обіймав посади: 1964–1966 – старший

викладач, 1966–1967 – доцент кафедри історії російської літератури.

В 1963 р. захистив дисертацію на ступінь кандидата філологічних наук. Досліджував творчість Ю. Збанацького, Ф. Панферова й інші. Автор статей з історії російської та української літератури XIX–XX ст.

28 вересня – 65 років від дня народження Вікторії Миколаївни

Бойко (1956), кандидата філологічних наук, доцента.

Закінчила Чернівецький національний університет імені Ю. Федьковича (1980), аспірантуру при Національному педагогічному інституті імені М. Драгоманова (1989).

Працює у Ніжинській вищій школі з 1980 р. на посадах асистента (1980–1989), старшого викладача (1989), доцента (з 1990). Основний напрямок наукових досліджень – українська філологія.

Тема кандидатської дисертації – «Фразеологічні одиниці з анімалістичним компонентом у сучасній українській літературній мові» (1989).

Викладає дисципліни: сучасна українська літературна мова (морфологія), спецкурси з фразеології та морфології.

Нагороджена нагрудним знаком МОН України «Відмінник освіти України» (2000).

ЖОВТЕНЬ

1 жовтня – 85 років від дня народження **Степана Митрофановича**

Лукашова (1936), кандидата хімічних наук (з 1977), доцента (з 1983).

Народився в селі Бондарі Овруцького району Житомирської області в сім'ї колгоспника. Після закінчення школи працював електромонтером на Овруцькому заводі.

Закінчив природничий факультет Ніжинського державного педагогічного інституту в 1965 р. Працював в Ніжинській вищій школі (1965–2012) на посадах інженера кафедри хімії (1965–1966), асистента (1966–1969).

З 1971 по 1974 рр. навчався в аспірантурі при Київському Інституті хімії високомолекулярних сполук АН УРСР. Після закінчення аспірантури працював асистентом кафедри хімії Ніжинського педагогічного інституту (1974–1978), старшим викладачем (1978–1979), виконуючим обов'язки доцента кафедри хімії (1979–1983), доцентом кафедри хімії (1984–1986), проректором по заочному навчанню (1986–1991), доцентом кафедри хімії (1991–2012).

Основний напрямок наукових досліджень – хімія нітрогено- і сульфуровмісних гетероциклічних сполук, синтез та дослідження біологічної дії на рослини і тваринні організми; проблеми методики у середній та вищій школі, нових типах середніх навчальних закладів.

Написав біля 100 наукових та науково-методичних праць.

Нагороджений медаллю «Ветеран праці», значком «Відмінник народної освіти», Почесною Грамотою Міністерства освіти УРСР.

4 жовтня – 80 років від дня народження **Лариси Василівни**

Циганок (1941–2015), доцента кафедри вищої математики

Народилась в місті Тахта-базар Марійської області (ТРСР). В 1949 р. сім'я переїхала на Україну в селище Носівка Чернігівської області. В 1964 р. закінчила фізико-математичний факультет Ніжинського державного педагогічного інституту, відділення математики і креслення. Після закінчення інституту отримала направлення в НДПІ. Працювала в Ніжинській вищій школі з 1964 по 2015 рр.

В 1968 р. була направлена на стажування в Інститут математики АН УРСР. В 1970 р. була зарахована до цільової аспірантури цього ж інституту. Після закінчення аспірантури була знову направлена на роботу в Ніжинський педагогічний інститут на посаду асистента кафедри математики.

В листопаді 1986 р. переведена на посаду старшого викладача кафедри математики.

У серпні 1988 р. Радою факультету Циганок Ларису Василівну обрано на посаду доцента кафедри математики.

Працювала також за сумісництвом викладачем математики в ліцеї (1998–1999).

Має біля 50 наукових та науково-методичних праць.

Основний напрямок наукових досліджень – ігрові задачі керування.

9 жовтня – 80 років від дня народження Людмили Вікторівни

Мискіної (1941), кандидата географічних наук (з 1972), доцента (з 1991).

Народилась в місті Челябінськ (Росія). Закінчила геолого-географічний факультет Томського державного університету в 1963 р. Після закінчення університету була направлена в Красноярське географічне управління на посаду старшого техніко-геолога. В 1965 р. поступила в аспірантуру при Хабаровському комплексному науково-дослідному інституті. Після закінчення аспірантури (1968), була призначена молодшим науковим співробітником при інституті, де працювала до 1978 р. З березня 1979 по вересень 1986 рр. працювала старшим викладачем кафедри економічної географії в Челябінському державному педагогічному інституті.

В Ніжинській вищій школі працювала з 1986 по 1996 рр. на посадах старшого викладача кафедри ботаніки (секція «географія», (1986–1988)), старшого викладача кафедри географії (1988–1990), доцента кафедри географії (1990–1996).

13 жовтня – 205 років від дня народження Андрія Миколайовича

Гороновича (1816–1867), художника, академіка Академії мистецтв в С.-Петербурзі, випускника Фізико-математичного ліцею 1835 р.

Народився у селі Кладьківка Борзнянського повіту на Чернігівщині у сім'ї обер-офіцера Миколи Петровича, який був родом із польської шляхти. Батько віддав сина у Гімназію вищих наук князя Безбородька. Андрій навчався разом з О. Афанасієм (Чужбинським), М. Миклухо-Маклаєм, В. Каталеем, І. Масловим та ін. 1832 р. Гімназію закрили, і А. Горонович закінчував гімназію, яка існувала останні роки паралельно з Фізико-математичним ліцеєм.

А. Горонович закінчив гімназію у 1835 р., отримавши звання студента і розряд чиновника 14 класу. Після закінчення навчального закладу деякий час служив в артилерії, а на початку 40-х рр. пішов у відставку і вирішив вступити вільним слухачем Петербурзької академії мистецтв. Вчився у відомого художника К. Брюллова паралельно з Т. Шевченком. У 1844 р. одержав малу срібну медаль за малюнок з натури. Виконав декілька копій робіт К. Брюллова, бо художник вважав, що через копіювання картин студенти оволодівають майстерністю.

У 1851–1860 рр. А. Горонович жив у Оренбурзі. Його привіз сюди з собою Оренбурзький генерал-губернатор Василь Олексійович Перовський, який у 1851–1857 рр. командував Оренбурзьким корпусом і здійснював захоплення територій, зокрема, у 1853 р. оволодів Ак-Мечеттю. У цьому поході брав участь і А. Горонович. У 1853 р. він служив хронікером військової експедиції у Коханське ханство, був учасником облоги фортеці Ак-Мечеті. У цей час написав картини «Відпочинок Бухарського каравану у Киргизії» (1855, друга срібна медаль), «Соколине полювання в Киргизькому степу», «Тривога», «Киргизька гра «Кук-барі», «Відпочинок у степу», а також серію акварелей, серед них «Укріплення Ак-Мечеті», «Урочище Кармекчі», «Молитва в таборі під Ак-Мечеттю», «Табір в степу» та ін.

А. Горонович був близьким до академічної школи художником. Працював у різних жанрах: батальний живопис, портрет, пейзаж, жанрові сцени тощо.

13 жовтня – 185 років від дня народження Миколи Єфремовича Скворцова (1836–1902), доктора філософії (1871).

Народився в родині московського диякона.

Навчався в Спасо-Андронієвському училищі (1846–1850), Московській семінарії (1850–1856), Московському університеті (1856–1860). Після закінчення викладав російську, грецьку та латинську мови в ремісничому навчальному закладі Московського виховного будинку, в 1-му Московському кадетському корпусі, в Московському університеті, а з 1865 р. – в 1-й Московській гімназії. У 1865 р. був відряджений на 2 роки за кордон, навчався в ряді європейських університетів.

У 1868 р. в Московському університеті удостоєний ступеня магістра філософії і в тому ж році призначено доцентом кафедри філософії в університеті Св. Володимира в Києві. У 1871 р. удостоєний ступеня доктора філософії, а в 1872 р. призначений директором 2-ї Харківської гімназії. У 1874 р. заснував в Харкові відділення Товариства класичної філології і педагогіки і три роки перебував його головою.

З 1882 р. – директор Історико-філологічного інституту князя Безбородька в Ніжині. Нагороджений орденами Св. Володимира 3-го ступеня (1890), Св. Анни 2-го ступеня і Св. Станіслава 2-го ступеня.

У 1892 р. вийшов у відставку, жив у Петербурзі, помер в Харкові.

13 жовтня – 160 років від дня народження Сергія Миколайовича Брайловського (1861), педагога-методиста, філолога, випускника Історико-філологічного інституту 1884 р.

Народився у селі Самойловка Павлоградського повіту Катеринославської губернії у сім'ї священника. Батько віддав Сергія навчатися у Маріупольське духовне училище, а потім Катеринославську семінарію. Але

Брайловський вирішив присвятити себе педагогічній діяльності. А тому 19-річним юнаком приїхав у Ніжин і у 1880 р. вступив у Історико-філологічного інститут князя Безбородька на словесне відділення.

У 1884 р. С. Брайловський завершив навчання в інституті і залишився у Ніжині, отримав призначення у Ніжинську жіночу гімназію П. Кушакевича, яка у цей рік відкрилася. У ній Сергій Миколайович працював до 1891 р.

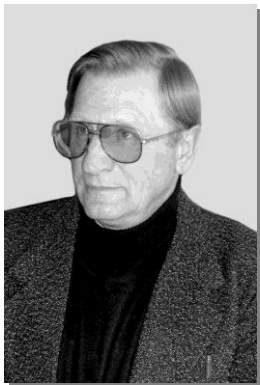
У 1891 р. Сергій Брайловський перевівся у Новгород-Сіверську жіночу гімназію. Крім уроків, молодий вчитель багато приділяв уваги науковій роботі. За час його праці у Ніжинській і Новгород-Сіверській гімназіях він опублікував понад 40 статей, значна частина яких була присвячена методиці викладання російської мови та літератури у гімназії.

У 1900 р. С. Брайловський переїхав у Царство Польське, де влаштувався на роботу у Комерційне училище Варшавського купецького товариства учителем російської мови та словесності. Тут його побачили як досвідченого і знаючого педагога, призначили директором Комерційного училища у місті Бендине Петроковської губернії Царства Польського, а потім директором Варшавського комерційного училища.

Статті С. Брайловського друкувалися в багатьох відомих журналах: «Русский архив», «Русская старина», «Исторический вестник», «Известия Академии наук», «Литературный вестник», «Киевская старина», «Памятники древнерусской письменности».

Педагогом було створено понад 100 різних публікацій.

15 жовтня – 75 років від дня народження **Валерія Олексійовича Аніщенка** (1946), доцента кафедри фізики.

Народився в місті Шепетівка Хмельницької області. Закінчив фізико-математичний факультет Ніжинського державного педагогічного інституту в 1969 р. В цьому ж році поступив в аспірантуру при Київському державному педагогічному інституті ім. О. М. Горького по спеціальності «Фізика напівпровідників та діелектриків», яку закінчив у 1973 р. Після закінчення аспірантури направлений в Ніжинський державний педагогічний інститут ім. М. В. Гоголя.

Працював в Ніжинській вищій школі (1973–2015) на посадах асистента, старшого викладача (1974–1979). В 1974 р. захистив кандидатську дисертацію по спеціальності «Фізика напівпровідників та діелектриків».

В 1979 р. був вибраний по конкурсу на посаду виконуючим обов'язки доцента кафедри фізики. Читав лекційні курси по загальній фізиці та астрономії.

В 1981 р. присвоєно вчене звання доцента по кафедрі фізики.

В 1994 р. Аніщенко В. О. було зараховано на посаду наукового співробітника лабораторії багатокомпонентних напівпровідників для виконання науково-дослідних робіт з фізики. Результати досліджень систематично публікувались у наукових статтях.

Працював викладачем астрономії в лиціє при НДУ.

В 2007 р. призначено деканом фізико-математичного факультету, введено до складу ради факультету та призначено головою цієї ради.

Основний напрямок наукових досліджень – фізика напівпровідників, педагогіка вищої школи, методика викладання фізики і астрономії у вузі і середній школі, історія фізико-математичної освіти в Ніжинській вищій школі.

За значний особистий внесок у розвиток вищої освіти нагороджено нагрудним знаком «Петро Могила».

25 жовтня – 105 років від дня народження **Олексія Тихоновича Гори** (1916), старшого викладача кафедри основ марксизму-ленінізму.

Народився в селі Богданівка Лосинівського району Чернігівської області в сім'ї бідняка. В 1931 р. вступив до Ніжинського педагогічного технікуму, але не закінчив за станом здоров'я.

З 1936 по 1941 рр. – студент робітфаку, а потім Ніжинського педагогічного інституту ім. М. Гоголя. Після закінчення інституту був призваний до лав Червоної Армії. З осені 1941 р. – помічник начальника політвідділу Ленінградського фронту, а з 1942 р. – замісник командира політчастини. В 1945 р. закінчив Вищий воєнно-педагогічний інститут Червоної Армії і працював до демобілізації викладачем основ марксизму-ленінізму в Ташкентському піхотному училищі (1946).

З 1946 по 1956 рр. працював викладачем основ марксизму-ленінізму в Ніжинському педінституті. Був обраний секретарем партійної організації літературного факультету. З 1954 р. – кандидат історичних наук. В 1956 р. О. Т. Гора був переведений на посаду завідуючого кафедрою марксизму-ленінізму Кіровоградського державного педагогічного інституту.

Нагороджений орденом «Червоної зірки» і двома медалями.

31 жовтня – 65 років від дня народження Олега Володимировича

Качалки (1956), кандидата медичних наук (з 1985), доцента кафедри біології (з 1991).

Народився в місті Карлівка Полтавської області. В 1980 р. закінчив Полтавський медичний стоматологічний інститут, лікувальний факультет. Після закінчення працював старшим лаборантом, асистентом кафедри анатомії людини в цьому ж інституті. В 1985 р. закінчив аспірантуру при кафедрі анатомії людини Полтавського медичного інституту.

Працював у Ніжинській вищій школі (1989–2016) на посадах старшого викладача (1989–1991), доцента (1991–1999), завідувача кафедрою анатомії і валеології (з 1999). Працював на посаді вчителя анатомії і фізіології людини педагогічного ліцею.

Має біля 50 наукових та науково-методичних праць.

Основні напрямки наукових досліджень – вивчення, рання діагностика і лікування гіпоергічних та гіпоімунних станів методами народної медицини і класичної китайської чжень-цзю терапії, удосконалення методів акупунктурної діагностики.

Листонад

12 листопада – 105 років від дня народження Любов Тимофіївни

Нікітіної (1916), старшого викладача кафедри зоології.

Народилась в місті Луганськ в сім'ї слюсаря. В 1941 р. закінчила Сталінський медичний інститут, лікувальний факультет. В роки Другої світової війни працювала військовим лікарем. В 1949 р. вступила до аспірантури при Київському науково-дослідному інституті, яку закінчила в 1953 р.

Працювала викладачем нормальної і патологічної фізіології у фельдшерському училищі (1955–1956), старшим викладачем фізіології на кафедрі зоології Ніжинського педагогічного інституту (1956–1973). Захистила дисертацію, по матеріалам якої

опубліковано 17 наукових робіт. Написала учбовий посібник для лабораторних занять по анатомії людини.

Нагороджена двома медалями.

13 листопада – 115 років від дня народження Анастасії Андріївни

Тамбовцевої (1906), старшого викладача кафедри основ марксизму-ленінізму.

Народилась в місті Уральськ (Росія) в сім'ї селянина. Середню освіту отримала в губернській партійній школі.

Починаючи з 1929 р., з перервами на навчання, викладала основи марксизму-ленінізму в середній школі і технікумах. В 1935 р. закінчила Свердловський педагогічний інститут, історичний факультет. З 1936 по 1939 рр. працювала в Свердловському лісовому інституті на посаді викладача історії партії. З 1939 по 1940 рр. – викладач основ марксизму-ленінізму в Дніпропетровському хіміко-технологічному інституті, потім – у

Львівському політехнічному інституті. В роки Другої світової війни (1941–1944) викладала основи марксизму-ленінізму в Уральському педагогічному інституті.

З 1944 по 1969 рр. працювала старшим викладачем кафедри основ марксизму-ленінізму в Ніжинському педагогічному інституті. З вересня 1949 по вересень 1950 рр. працювала за сумісництвом деканом факультету англійської мови. В лютому 1954 р. захистила кандидатську дисертацію.

Нагороджена медаллю «За доблестный труд в Великой Отечественной Войне 1941-1945 гг.»

3(16) листопада – 130 років від дня народження Олександра

Олександровича Карпеко (1891–1969),

українського радянського педагога.

У 1914 р. закінчив Ніжинський історико-філологічний інститут князя Безбородька і розпочав викладацьку діяльність. Став членом РСДРП, активним політичним діячем. З 1 вересня 1922 р. по 23 червня 1924 р. був ректором Ніжинського інституту народної освіти, з 23 червня (за іншими даними з 1 липня) 1924 р. по 27 листопада 1925 р. (за іншими даними по 1 січня 1926 р.) – ректором Київського інституту народної освіти (нині Київський національний університет імені Тараса Шевченка). З 16 лютого по 5 грудня 1927 р. – ректор Київського інституту народного господарства.

Згодом працював на різних адміністративних посадах, які поєднував із викладацькою діяльністю. У 1932–1933 рр. — перший заступник народного комісара освіти УСРР, у 1933–1934 рр. — голова Ради комітету при РНК УСРР. У 1945–1950 рр. був директором Краснодарського педагогічного інституту, у 1950–1956 рр. — деканом факультету іноземних мов Воронізького педагогічного інституту.

Останні роки свого життя провів на Чернігівщині.

17 листопада — 165 років від дня народження **Франца Вячеславовича Режабека** (1856–1920), українського історика.

Народився в Богемії в сім'ї сільського старости. Австрійський підданий. У 1879 р. закінчив Олександрівську класичну гімназію, того ж року вступив до Новоросійського університету (Одеса). Закінчив історичне відділення історико-філологічного факультету.

У 1883 р. прийняв російське підданство. У 1884 р. захистив дисертацію на здобуття ступеня кандидата історичних наук і був залишений при Новоросійському університеті для підготовки до професорського звання.

У 1906 р. Ф. Режабека призначили екстраординарним професором Ніжинського історико-філологічного інституту. В журналі «Записки императорского Новороссийского университета» опублікував розробки деяких розділів з візантійської історії, розширивши та поглибивши їх під час роботи в Ніжині. Тут Ф. Режабек видав свої найвідоміші праці, розробив низку проблем античної історії («Лекції з римської історії», «Історія Греції: Лекції»). Учений досліджував історію Візантії, особливо цікавився питаннями військового будівництва («О разработке некоторых отделов византийской истории»).

За заслуги в галузі науки та освіти був нагороджений орденами Св. Анни III ступеня та Св. Станіслава II ступеня. У 1916 р. був обраний ординарним професором кафедри загальної історії. Помер у Ніжині.

26 листопада — 215 років від дня народження **Пилипа Семеновича Морачевського** (1806 – 1879), українського письменника, педагога, поета-романтика, філолога, перекладача.

Народився в селі Шестовиця Чернігівського повіту в сім'ї небагатого шляхтича. Навчався в повітовій школі в Чернігові. Потім у міській гімназії, яку через п'ять років успішно закінчив.

1823 р. закінчив історико-філологічний факультет Харківського університету.

У 1832–1849 рр. викладав математику і російську словесність у навчальних закладах Сум, Луцька, Кам'янця-Подільського. Зокрема, у 1835–1840 роках викладав логіку та російську словесність, а в 1840–1849 рр. працював інспектором у Кам'янець-Подільській чоловічій гімназії.

Почав писати поетичні твори з 1830-х рр. (найвідоміші поеми «Чумаки, або Україна з 1768 року» та «До чумака, або Війна янгло-хранцузо-турецька»).

У 1849–1859 рр. — інспектор Ніжинського ліцею князя Безбородька та міської гімназії.

В 1853 р. Морачевський подав на розгляд Імператорської академії наук створений ним «Словарь малороссийского языка».

В 1859 р. виходить у відставку. Наступні двадцять років живе з родиною (мав трьох синів і двох дочок) у селі Шняківка Ніжинського повіту.

У 60-х рр. він здійснив переклад українською мовою всі чотири Євангелія, пізніше – «Діяння Апостолів», «Апокаліпсис», «Псалтир». Написав рідною мовою курс «Священної історії» для початкових шкіл і народного читання.

Російська академія наук визнала його переклад найкращим серед усіх аналогічних слов'янських перекладів, але через мовну політику Російської імперії жоден із цих перекладів не був виданий за життя автора.

Лише в лютому 1905 р. російська влада дала дозвіл на публікацію українського перекладу Святого Письма. Вперше надрукований навесні 1906 р. (потім у 1914 і 1917 рр.).

Євангелія в перекладах Морачевського були перевидані у Канаді (1948) і США (1966). В Україні Євангеліє в перекладі П. Морачевського перевидане київським видавництвом «Простір» у 2011 р., а «Псалтир» – Національною бібліотекою України ім. Вернадського у 2015-му.

Помер в селі Шняківці поблизу Ніжина, де й похований на цвинтарі біля сільської церкви.

29 листопада – 65 років від дня народження Антоніни Гафурівни

Петренко (1956), старшого викладача кафедри історії України та політології.

Народилась в місті Шахтарськ Донецької області. Після закінчення восьмирічної школи поступила в Лубенський сільськогосподарський технікум бухгалтерського обліку, який закінчила в 1975 р. і отримала спеціальність бухгалтера. Працювала по спеціальності (1975–1978). Закінчила економічний факультет Київського державного університету ім. Т. Г. Шевченка в 1983 р., одержала спеціальність економіста, викладача політичної економії.

Працювала в Ніжинській вищій школі (1983–2012) на посадах старшого лаборанта (1983–1987), асистента (1987–1994), старшого викладача (з 1995) кафедри філософії і соціології.

Працювала на посаді вчителя правознавства (за сумісництвом).

Основний напрямок наукових досліджень – проблеми громадянського суспільства в Україні, кооперативи і відносини в сільському господарстві.

30 листопада – 60 років від дня народження Миколи

Олександровича Барановського (1961), українського соціо-економіко-географа, доктора географічних наук, професора.

Народився в селі Яблунівка Чернігівської області.

Закінчив географічний факультет Київського національного університету імені Тараса Шевченка (1984) за спеціальністю «Географ, економіко-географ. Викладач». З 1986 р. працює у Ніжинському державному університеті імені Миколи Гоголя. У 1993 р. захистив кандидатську дисертацію «Територіальна організація пересувних форм обслуговування сільського населення

Чернігівської області» в Інституті географії НАН України. Упродовж 2007–2010 рр. навчався у докторантурі при кафедрі економічної та соціальної географії Київського національного університету імені Миколи Гоголя. Докторську дисертацію «Сільські депресивні території України: теоретико-методологічні засади суспільно-географічного дослідження» захистив 2010 р. у Київському національному університеті імені Тараса Шевченка.

Сфера наукових інтересів – регіональна політика, аграрний сектор та сільські території, соціальна географія.

Розробив теоретико-методологічні засади суспільно-географічного вивчення сільських депресивних територій України, обґрунтовував сутність поняття «сільська депресивна територія», визначив її характерні риси та ознаки, здійснив делімітацію сільських депресивних районів України, виділивши три типи таких територій, розробив принципи та підходи формування системи заходів стимулювання розвитку сільських проблемних територій.

Викладає такі навчальні дисципліни: географія населення, основи теорії суспільної географії, економічна та соціальна географія України, організація та методика наукових географічних досліджень, регіональна економіка.

Автор понад 330 наукових праць.

Грудень

3 грудня – 110 років від дня народження Григорія Дем'яновича

Діденка (1911–1992), дослідника сучасної історії України, доктора історичних наук (1963), професора (1965).

Народився в місті Бахмач Чернігівської області. У 1928–1930 рр. працював на залізниці і вчився на вечірньому робітфаці. В 1934 р. закінчив історичний факультет Ніжинського педагогічного інституту, і до 1939 р. викладав у ньому. В 1942 р. закінчив Вищу партійну школу, в 1949 р. – Академію суспільних наук при ЦК КПРС, в цьому ж році захистив кандидатську дисертацію.

З 1951 по 1954 рр. – директор Інституту історії партії ЦК КП України, з 1952 по 1956 рр. – доцент Інституту підвищення кваліфікації викладачів суспільних наук.

У 1963 р. захистив дисертацію на здобуття вченого ступеня доктора історичних наук. У 1966 р. присвоєно звання професора.

З 1966 р. завідує кафедрою марксизму-ленінізму Київського торгово-економічного інституту.

3 грудня – 135 років від дня народження Костянтина (Костя)

Теодосійовича Штепи (1896–1958), українського історика-візантіста, наукового дослідника і викладача історії античної культури, історії церкви й класичної філології.

Народився 1896 р. у місті Лохвиця, нині Полтавська область, в родині православного священика з німецьким етнічним коріннями. Навчався у Полтавській духовній семінарії (1910–1914) та на історико-філологічному факультеті Петербурзького університету у професора Михайла Ростовцева.

Навчався в Ніжинському інституті народної освіти на історико-філологічному факультеті, курс професора Івана Турцевича. З 1922 р. викладач, з 1927 р. професор цього інституту. Захистив докторську дисертацію.

З 1930 р. завідувач кафедри історії стародавнього світу і середніх віків Київського університету, одночасно старший науковий співробітник АН УРСР, співробітник Культурно-Історичної комісії й Комісії сходознавства ВУАН. З 1931 р. призначений головою Комісії з історії Візантії АН УРСР.

У лютому 1938 р. заарештований, до вересня 1939 р. перебував у київській тюрмі НКВС. Звільнений без пред'явлення звинувачення.

Під час німецької окупації – завідувач відділу народної освіти, ректор Київського університету (1941), редактор щоденника «Нове Українське Слово» (1941–1943, Київ).

Після війни – в еміграції – з початку в Західній Німеччині, потім у США. В Німеччині він працював бібліотекарем; у 1947–1949 рр. активно співробітничав у журналах «Посев» та «Грані»; викладав російську мову і літературу в американській армійській школі (1950–1952).

З 1952 р. жив у США, працював оглядачем «Радіо Свобода».

9 грудня – 65 років від дня народження **Лідії Василівни Завальнюк**

(1956), доцента кафедри німецької мови.

Народилась в селі Берездів Славутського району Хмельницької області. Закінчила Київський державний університет ім. Т. Г. Шевченка у 1980 р., присвоєно кваліфікацію філолога, викладача німецької та англійської мови, перекладача.

Працювала у Ніжинській вищій школі з 1980 по 2012 рр.

В 1985 р. закінчила однорічну аспірантуру Київського державного університету. В 1990 р. присуджено вчений ступінь кандидата філологічних наук.

В 1998 р. присвоєно вчене звання доцента кафедри німецької мови. В 2004 р. було обрано на посаду доцента, завідувача кафедри

німецької мови.

В 1993, 2001 та 2007 роках проходила мовне стажування в ФРН при Лейпцигському університеті.

В 2008 р. поступила в докторантуру при Київському національному університеті імені Тараса Шевченка за спеціальністю «Германські мови», де навчалась до 2011 р. Після закінчення працювала на посаді доцента на кафедрі німецької мови НДУ імені Миколи Гоголя.

Підготувала біля 40 публікацій.

Основний напрямок наукових досліджень – експериментальна фонетика.

За вагомий внесок у розвиток національної освіти і науки України нагороджена знаком «Відмінник освіти України».

12 грудня – 65 років від дня народження **Людмили Юріївни**

Шумської (1956), українського хорового диригента, педагога, науковця, громадського діяча, організатора хору «Світич» при Ніжинському державному університеті імені Миколи Гоголя.

Заслужений діяч мистецтв України (2002), доцент (2002), професор (2010) кафедри вокально-хорової майстерності Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя, професор кафедри оркестрового диригування та інструментознавства Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського.

Нагороджена Почесною грамотою Президента України.

Лауреат Міжнародних конкурсів та фестивалів, Відмінник освіти України, Член Національної Всеукраїнської музичної спілки. Нагороджена почесною відзнакою НМАУ ім. П. І. Чайковського – «Орден за видатні досягнення у музичному мистецтві».

Людмила Юріївна Шумська народилась 12 грудня 1956 р. в Черкасах.

1976 р. закінчила з відзнакою диригентсько-хоровий відділ Черкаського державного музичного училища ім. С. Гулака-Артемівського по класу В. Ф. Мельника та Н. О. Воронової.

1981 р. закінчила з відзнакою диригентський факультет Київської консерваторії (нині Національна музична академія України ім. П. І. Чайковського) по класу народного артиста України, академіка Академії мистецтв України, професора О. С. Тимошенка.

1989 р. закінчила аспірантуру Інституту фольклору та етнографії АН України за спеціальністю «Музичне мистецтво» (спеціалізація – «Теорія музики»).

Людмила Шумська є професором кафедри вокально-хорової майстерності факультету культури і мистецтв Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя, завідувач секції хорового диригування, автор розвідок і навчально-методичної літератури.

У 1993 р. Л. Ю. Шумська (спільно з Л. В. Костенко) створила концертний мішаний хор «Молодіжний хор «Світич», з якими провадить активну організаційну і концертну роботу.

13 грудня – 160 років від дня народження Павла Яковича Светлова

(1861–1941(1945)), російського духовного письменника, протоієрея, професора богослов'я Київського університету (1897), доктора богослов'я (1902).

Народився в 1861 р. в сім'ї священика. Закінчив Рязанську духовну семінарію (1882) і Московську духовну академію (1886, 2-й магістрант ХІІ курсу), залишений професорським стипендіатом.

З березня 1887 р. викладав богословські науки в Тифліській духовній семінарії. З 16 березня 1889 р. – законовчитель в Ніжинському історико-філологічному інституті князя Безбородька і гімназії при ньому. У сан священика при церкві Ніжинського інституту був висвячений 23 квітня 1889 р.

У 1896 році удостоєний звання магістра богослов'я за роботу «Значення Хреста в справі Христовому» (Київ, 1893), в якій дав досвід біблійно-етичного пояснення догмату про спокуту.

З 1897 р. – професор богослов'я Імператорського університету Святого Володимира в Києві. З 1902 р. – доктор богослов'я. Прихильник установи богословських факультетів при російських університетах.

Керував релігійно-філософським гуртком в Києві.

Після Жовтневої революції позбувся кафедри, проживав в Києві. При гетьмані Скоропадському – член Вченої ради комітету при міністерстві сповідань.

16 грудня – 100 років від дня народження Івана Петровича

Костенка (1921–2010), кандидата історичних наук (з 1966), доцента Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя (з 1970), дослідника, краєзнавця.

Народився у селі Гніденці Лохвинського району Полтавської області в селянській сім'ї.

В 1941 р. закінчив Київське артилерійське училище. З 1941 по 1943 рр. був активним учасником воєнних дій у Другій світовій війні. З причин інвалідності був демобілізований з лав Радянської армії. Працював військовим керівником у школі.

1949 р. закінчив історичний факультет Ніжинського державного педагогічного інституту ім. М. В. Гоголя.

1949–1952 рр. працював учителем історії у Ніжинській жіночій середній школі. В цей час починає займатись пошуково-краєзнавчою роботою. І тільки уже в Ніжинській вищій школі зміг зайнятись науковою роботою. Тут він працює на посадах асистента (1952–1958), старшого викладача (1958–1970), доцента (1970–1994), завідуючого Музеєм рідкісної книги ім. Г. П. Васильковського бібліотеки Ніжинського державного педагогічного університету імені Миколи Гоголя (1994–2003). Брав участь у підготовці до друку видань: «Ніжин і Ніжинщина» (Вип. 1), «Греки в Ніжині» (Вип. 1, 2), «Євреї в Ніжині», співпрацював із редакціями місцевих газет і журналів; робив ґрунтовні наукові огляди, проводив цікаві, ерудовані екскурсії Музеєм рідкісної книги; невтомно

долучався до роботи всеукраїнських і міжнародних конференцій; як і раніше, під час викладання в інституті.

Основний напрямок наукових досліджень – краєзнавство.

22 грудня – 140 років від дня народження Олександра Сергійовича

Грузинського (1881–1954), українського філолога, палеографа і літературознавця.

Походив з бідної селянської родини. Початкову освіту отримав в Ніжинському ремісничому училищі (1896–1899), де здобув спеціальність слюсаря. З 1899 р. викладав у гімназіях Ніжина та Києва російську мову, історію та географію. У 1903 р. здав екстерном екзамен за курс класичної гімназії при Ніжинському історико-філологічному інституті кн. Безбородька та вступив на історико-філологічний факультет Київського університету (відділення російської мови й словесності та українського мовознавства).

До 1929 р. – професор Ніжинського ІНО, згодом — декан та проректор вищих навчальних закладів Києва та Харкова. Брав участь у створенні музейних закладів при Ніжинському ІНО та дослідженні пам'яток історії та культури. У 1928–29 рр. завідував кабінетом радянської літератури Інституту ім. Т.Г Шевченка у Харкові.

1929 р. переїхав до Ленінграду, де викладав на підготовчому відділенні Інституту червоної професури та в Комуністичному університеті імені Й.Сталіна. 1931 р. повернувся до Харкова, де до 1932 р. викладав в Інституті журналістики. Вийшов на пенсію за вислугою та влаштувався помічником бібліотекаря сектору обробки Публічної Бібліотеки у Ленінграді, де працював до 12 вересня 1933 р.

Перебував в окупованому Києві під час Другої світової війни, 1942 р. брав участь у Музеї-Архіві Переходової доби (пропагандистському музеї, що був відкритий німецькою окупаційною владою), де працював вченим-консультантом разом з відомими науковцями О. Оглобліним, Н. Полонською-Василенко, С. Драгомановим та ін.

О. С. Грузинський є автором понад 50 наукових публікацій. Помер у Києві

23 грудня – 105 років від дня народження Олександра Васильовича

Тканка (1916–2006), Героя Радянського Союзу (1944), професора.

Народився в селі Макіївка Варвинського району Чернігівської області в селянській родині. У 1932 р. закінчив семирічну школу, педагогічні курси і вступив до Ніжинського інститут соціального виховання, який закінчив у 1935 р. З 1935 по 1940 рр. працював педагогом у середній школі. У середині 1940 р. був призначений директором Любешівського педагогічного технікуму Волинської області.

У вересні 1940 р. призваний до лав Червоної Армії. Служив бійцем в гаубичного артилерійського полку. У лютому 1941 р. О. В. Тканко був відряджений на курси політпрацівників Червоної Армії і закінчив їх у вересні 1941 р. Працював старшим інструктором з пропаганди в політвідділі району авіаційного базування. З лютого по липень 1943 р. О. В. Тканко працював у представництві Українського штабу партизанського руху на Південно-Західному фронті.

Указом Президії Верховної Ради СРСР О. В. Тканко присвоєно звання Героя Радянського Союзу із врученням ордена Леніна й медалі «Золота Зірка».

Після закінчення війни О. В. Тканко повернувся до педагогічної роботи. Був ректором Чернівецького та Конотопського вчительських інститутів, а з 1953 по 1979 рр. – ректором Черкаського державного педагогічного інституту. Кандидат історичних наук, професор. Заслужений працівник вищої школи УРСР, генерал-майор у відставці.

Помер у Черкасах.

Нагороджений орденом Леніна, орденом Жовтневої Революції, двома орденами Червоного Прапора, орденом Богдана Хмельницького 1-го ступеня, орденом Вітчизняної війни 1-го ступеня, орденом Трудового Червоного Прапора, орденом «Знак Пошани», медалями. У Черкаському національному університеті імені Богдана Хмельницького, де О. В. Тканко був ректором протягом 1953–1979 рр., встановлено меморіальну дошку.

29 грудня – 120 років від дня народження Віктора Володимировича

Абрамовича (1901), професора Полтавського інституту соціального виховання.

Народився в Одесі. Закінчив у 1924 р. агробіологічний відділ Одеського інституту народної освіти (зараз Одеський університет), в якому, згодом, навчався в аспірантурі.

З 1929 по 1930 рр. працював на посаді професора біології, завідувача кабінетом біології у НІНО.

У 1930 р. переїхав до Полтави, де завідував кабінетом ботаніки в Інституті соціального виховання (так у 1930-1933 рр. йменували наш заклад), а в 1931 р. став першим завідувачем кафедри біології, професором. Викладав курс ботаніки на кафедрі біології в 1930/1931 і 1931/1932 н.р. Із великим ентузіазмом продовжив справу свого попередника по впорядкуванню агробіологічної станції, створенню ботанічного саду інституту. Із невідомих нам причин 08.1932 р. він несподівано обірвав бурхливу діяльність, залишив інститут і повернувся в Одесу. У 1930-ті роки був доцентом кафедри мікробіології і фізіології рослин в Одеському університеті, а в роки евакуації – її завідувачем.

Фахівець в області фізіології рослин. Працював над проблемами подразливості та стимуляції росту рослин. Кандидат біологічних наук (дисертація на тему «Стимуляція проростання насіння дією солей»).

29 грудня – 200 років від дня народження Журавського Дмитра

Івановича (1821–1891), російського ученого і інженера, фахівця в області мостобудування і будівельної механіки.

Народився в селі Білий Колодязь Щигровського повіту Курської губернії; нині Золотухінського району Курської області.

У 1838 р. закінчив Ніжинський фізико-математичний ліцей; під час навчання в ліцеї був учнем К. А. Будзинського, який очолював з 1834 по 1838 рр. в цьому ліцеї кафедру прикладної математики і читав там курс механіки.

Після закінчення в 1842 р. Петербурзького інституту корпусу інженерів шляхів сполучення, брав участь в дослідженнях і проектуванні залізниці між Петербургом і Москвою. Вперше розробив теорію розрахунку багатогратчастих дерев'яних ферм із залізними тяжами (т. н. Ферм Гау), використавши її при проектуванні мостів. Дослідження Журавського дали можливість споруджувати і безвідмовно експлуатувати ферми розкосів прольотом до 60 м. Журавський вперше (1855) запропонував метод визначення дотичних напруг в балках, що згинаються, і встановив наявність в стінках балок косих зусиль (головних напруг). Будучи директором

департаменту залізниць (1877-1889), Журавський здійснив ряд заходів щодо збільшення їх провізної здатності.

Теорія розрахунку мостових ферм стала видатним внеском у будівельну науку, а автор Академією наук був удостоєний великої Демидівської премії (1855).

В цьому році виповнюється

250 років від дня народження **Івана Семеновича Орлая** (де

Кобро) (1771–1829), медика, педагога, письменника. Доктор медицини, академік. Дійсний статський радник. Дійсний член Санкт-Петербурзької медико-хірургічної академії (з 1817).

Походить з угорських дворян. Навчався у вищих навчальних закладах Угорщини і Росії: навчався у Мукачівському та Ужгородському училищах, згодом – у Велико-Карлівській гімназії вищих наук та Варадинській академії. Вищу освіту здобув у Львівському університеті, на філософському та богословському факультетах. Навчався також у Йозефінській семінарії (1789), став членом римсько-католицького ордену піарів, заснованого 1597 р. Володів українською, російською, угорською, німецькою, латинською та грецькою мовами.

3 вересня 1821 р. відбулося призначення його на посаду директора Ніжинської гімназії вищих наук. Заступивши на посаду 1 листопада 1821 р. він одразу взявся за влаштування Гімназії в усіх аспектах, і перш за все в навчально-виховному відношенні. Особливими заслугами Орлая є його вдалий вибір викладачів та суворий нагляд за вивченням мов. У спогадах колишніх вихованців гімназії Орлай зображений як суворий начальник, але добра, поблажлива і палко віддана своїй справі та Гімназії людина.

У січні 1826 р. Орлая було надано чин дійсного статського радника, а в серпні того ж року переведено на посаду директора одеського Рішельєвського ліцею, на якій, однак, він пробув недовго: 27 лютого 1829 р., але багато зробив для розвитку ліцею та педагогічного інституту при ліцеї.

Іван Семенович Орлай помер в Одесі (тоді Херсонська губернія, Російська імперія), залишивши по собі пам'ять енергійного та високоморального педагога.

210 років від дня народження **Олександра Людвіговича Гінтовта** (1811–1860) – генерал-майора, випускника Гімназії вищих наук князя Безбородька 1830 р.

О. Гінтовт походив із старовинного польсько-литовського роду князя Юліана Доршпрунга, засновника замків у Вількомірі та Дзевальтові. Батько Людвіг Іванович брав участь у походах Суворова та у Вітчизняній війні 1812 р. Коли довідався, що у Ніжині відкрилася Гімназія вищих наук кн. Безбородька, відправив у серпні 1825 р. сина до гімназії, якого зарахували у 4 клас і 3 відділення з мов пансіонером. У 1826 р. О. Гінтовт просить дирекцію перевести його у 6 клас, бо предмети, які необхідно вивчати, йому уже були знайомі. Однокурсниками Олександра Гінтовта були Аполлон Мокрицький, Іван та Тимофій Пашенки, Іван Симоновський, Микола Білевич та інші.

У 1830 р. О. Гінтовт закінчив навчання у гімназії, склав екзамени і отримав ступінь дійсного студента і чин 14 класу.

О. Гінтовт 17 грудня 1830 р. зарахований юнкером 17 егерського полку. І з цього часу розпочинається військове життя юнака. Він бере участь у придушенні польського

повстання під командуванням генерала Кайсарова. За участь у блокаді фортеці Замосць отримав звання прапорщика.

Незважаючи на молодість, його призначили полковим ад'ютантом і казначеєм Брянського єгерського полку.

О. Гінтовту 25 грудня 1856 року надали звання генерал-майора і призначили начальником штабу окремого Сибірського корпусу. Він переїхав до Тобольська. До його орденів Святої Анни II ступеня, який давали "любящим правду, благородие и верность" (1848) та Святого рівноапостольного князя Володимира IV (1853) та III ступенів (1855 р.) з девізом "користь, честь і слава" додався ще орден Святого Станіслава I ступеня (1859 р.). У 1860 р. О. Гінтовт раптово захворів на тифозну гарячку і врятувати його не змогли. Він пішов із життя 24 листопада (6 грудня) 1860 р. на 49 році

205 років від дня народження Антонія (Антоня) Андрійовича Глушановського (1816–1902), тайного радника, випускника та викладача фінансового права Ніжинського ліцею.

Вихованець Ніжинського ліцею, де пробув до 1830 р. Потім вступив до медико-хірургічної академії, але, отримавши відразу до анатомічних занять, в 1834 р. переїхав до Києва, де був зарахований першим студентом щойно відкритого університету. Він вступив на філософський, але потім перейшов на юридичний факультет, який і закінчив кандидатом. Був учителем історії і статистики в гімназіях Новгород-Сіверської та Кам'янець-Подільської, а в 1842 р. зайняв кафедру фінансового права в Ніжинському ліцеї. У 1850 р. – директор Полтавської гімназії і училищ губернії; при ньому значно покращився справу народної освіти в губернії, разом зі збільшенням числа навчальних закладів. Директором він пробув п'ять років, а потім служив по міністерству державного майна і послідовно керував Віленської і Мінської казенними палатами. Був цензором спочатку в Києві, а потім у Одесі, де з 1879–1890 рр. займав місце чиновника особливих доручень при одеському генерал-губернаторові.

190 років від дня народження Павла Платоновича Шрамченка (1831–1889) – державного діяча, уфимського губернатора, випускника Юридичного ліцею 1852 р.

Вступив у 1849 р. у Юридичний ліцей князя Безбородька у Ніжині, який закінчив у 1852 р., отримавши звання дійсного студента та право на чин 14 класу. Після закінчення ліцею П. Шрамченко влаштувався працювати у канцелярію київського військового губернатора спочатку помічником столоначальника (1855 р.), а з 1865 р. – старшим столоначальником. У 1859 р. він був нагороджений орденом Святого Станіслава 3-го ступеня, а у 1865 р. – 2-го ступеня.

У 1866 р. його перевели у С.-Петербург і призначили у Державну канцелярію, а через три роки – на посаду в Комітет піклування про зв'язки, де працював досить довго, аж до квітня 1880 р., коли Павла Шрамченка призначили губернатором Уфимської губернії (Башкирії). Служба в Комітеті була відзначена орденом Святого Володимира 3-го ступеня (1879). На посаді губернатора Павло Платонович пробув півтора року, до звільнення з губернаторської посади у листопаді 1881 р.

145 років від дня народження Андрія Миколайовича Кирилова (1876), викладача Ніжинської вищої школи.

Закінчив НІФІ кн. Безбородька, класичне відділення, у 1903 р. Працював у штаті викладачів НІФІ, НІНО, НДПІ з 1910 по 1934 рр. В період з 1920 по 1934 – на посадах викладача латинської та італійської мов, історії педагогіки. Завнав політичних переслідувань та репресій. Реабілітований 30.12 1998 р.

140 років від дня народження Олександра Васильовича Локтя (1881), доцента Ніжинського педагогічного інституту.

Проживав у Ніжині. Заарештований 23.09.1937 р. За постановою «трійки» при УНКВД по Чернігівській обл. від 19.11.1937 р. За ст. 54-10, 54-11 КК УРСР ув'язнений до ВТТ на 10 років. За вироком виїзної сесії Чернігівського облсуду в м. Ніжин від 14.08.1939 р. виправданий.

130 років від дня народження Миколи Прокоповича Данчевського.

Закінчив Ніжинський Історико-філологічний інститут князя Безбородька, історичне відділення у 1915 р. Перші лекторські курси українознавства у Києві у 1917 р. Працював у штаті викладачів НІНО з 1920 по 1927 рр. на посадах викладача історичних дисциплін (з 1921), лектора, декана Робфаку (1920–1926).

130 років від дня народження Миколи Олексійовича Сергіїва, викладача дисциплін фізико-географічного циклу.

Закінчив Київський університет фізико-математичний факультет природничого відділу у 1916. Працював у штаті викладачів НІНО з 1929 по 1932 на посаді доцента, викладача дисциплін фізико-географічного циклу.

130 років від дня народження Захарія Івановича Строкатіва (1891), доцента.

Закінчив Тамбовський педагогічний (1922) і сільськогосподарський (1923) інститути. Працював у штаті викладачів НІНО з 1929 по 1932 рр. на посадах викладача дисциплін сільськогосподарського циклу, доцента, завідувача кафедрами виробничих дисциплін (з 1930), агрономічних дисциплін та ботаніки (з 1931).

120 років від дня народження Теофана Павловича Алексеєва (1896).

Закінчив Ніжинський інститут народної освіти, історичне відділення у 1921 р. Надалі він навчався в ННДК при секції античної культури і захистив дисертацію на тему «Початок кінця античного світу. Марк Аврелій та Маркоманські війни». Цікавився соціально-економічними процесами у Римській імперії і вивчав історію соціального забезпечення в Афінах. Крім того публікувався в журналі «Бібліографічні вісті». В 1923-1928 рр. завідував Ніжинською центральною бібліотекою і водночас викладав всесвітню історію та німецьку мову на робітничому факультеті НІНО (1926–1930). Кандидат історичних наук з 1926 р. У 1928 р. був обраний науковим співробітником Українського інституту книгознавства. Подальша доля Ф. П. Алексеєва наразі невідома.

125 років від дня народження Бориса Михайловича Шифріна, викладача німецької мови та фізичног культури.

Закінчив Харківський педагогічний інститут. Працював у штаті викладачів НІНО в 1925 р. на посаді викладача німецької мови та фізичної культури.

115 років від дня народження **Євтихія Івановича Поляруша** (1906), кандидата економічних наук, викладача економіки та організації сільського господарства

Закінчив Київський сільськогосподарський інститут, педагогічний відділ, секція організації економіки у 1918 р. Працював у штаті викладачів НІНО з 1928 по 1930 на посадах викладача економіки та організації сільського господарства, керівника учбовим сільгоспом НІНО. Член ради Ніжинського краєзнавчого наукового товариства, керівник соціально-економічної секції (з 1929). В 1960–1980 рр. працював зав. Відділом сільського господарства Інституту економіки АН Таджицької РСР.

110 років від дня народження **Веніаміна Абрамовича Воловника** (1911–1965), старшого викладача кафедри математики.

Народився в місті Фраєнбург (Латвія) в сім'ї робітника. Рано залишився сиротою, виховувався в дитячому будинку міста Костянтинівка Донецької області.

Закінчив Дніпропетровський державний університет, фізико-математичний факультет у 1936 р. З 1944 по 1951 рр. – старший викладач та декан фізико-математичного факультету Мелітопольського педагогічного інституту.

Працював у штаті викладачів Ніжинської вищої школи з 1959 до 1965 рр. на посаді старшого викладача кафедри математики. Викладав такі предмети: математичний аналіз, аналітичну геометрію, нарисну геометрію елементарну математику

Помер 3 лютого 1965 р.

100 років від дня народження **Володимира Ілліча Масика** (1921), кандидата філологічних наук (з 1963), доцента.

Закінчив Воронежський державний університет, філологічний факультет у 1953 р. Працював у штаті викладачів НДПІ в 1969–1970 рр. на посаді завідувача кафедрою російської і зарубіжної літератури.

Хроніка подій із життя Ніжинської вищої школи

- **215 років - 1806 р., 23 березня.** Міністр народної освіти подав на розгляд Головного управління училищ план будівництва Гімназії.
- **200 років - 1821 р.** Директором Гімназії призначений Іван Семенович Орлай (1770–1829), вчений-енциклопедист, доктор медицини, філософії, магістр словесних наук.
- **195 років - 1826 р., червень.** Відбувся перший випуск Гімназії.
- **195 років - 1826 р., 28 грудня.** Офіційний дозвіл про відкриття в Гімназії театру, який діяв до 1828 р. під керівництвом М. Гоголя.
- **175 років - 1846 р.** Ніжин у супроводі Олександра Афанасьєва-Чужбинського відвідав Тарас Шевченко, зустрічався з ліцеїстами, на згадку про зустріч записав в альбом студентові Миколі Гербелю першу строфу вірша «Миколі Гоголю».
- **165 років - 1856 р.** Директором юридичного ліцею став Єгор Павлович Стеблін-Каминський (1815–?), високоосвічений благородний керівник, який значно поповнив фонди бібліотеки, відкрив кабінет природної історії із 4600 експонатами мінералів і опудал тварин та птахів, а також мюнцкабінет.
- **110 років - 1911 р.** На губернських зборах у Чернігові вирішено порушити клопотання перед Міністерством освіти про перетворення Ніжинського історико-філологічного інституту у вищий педагогічний інститут або «педагогічну академію», а класичної гімназії при інституті – в гімназію загального типу. Спеціально створена (у 1912 р.) комісія відхилила проект Чернігівського земства, але визнала необхідність загальної реформи інституту.
- **105 років - 1916 р.** Професор П. В. Тихомиров за активної підтримки інших професорів та викладачів відкрив Вищі жіночі історико-філологічні курси.
- **100 років - 1921 р.** На базі Науково-педагогічного інституту створено Ніжинський інститут народної освіти.
- **85 років - 1936 р.** На базі педагогічного інституту відкрито Ніжинський учительський педінститут з дворічним терміном навчання.
- **80 років - 1941 р.** інститутську бібліотеку поповнила книгозбірня проф. І. Г. Турцевича (913 томів).
- **80 років - 1941 р., 13 вересня.** Ніжин окупували фашисти, інститут перетворили у госпіталь, у студентському гуртожитку (вул. Богуна) розташувалися фельдкомендатура і жандармерія, знищено меблі, цінні прилади, книги.
- **80 років - 1941 р.** Під керівництвом студентів Дмитра Чичковського та Михайла Поляченка створено підпільну організацію ОУН, у 1942 р. її керівників фашисти розстріляли.
- **25 років - 1996 р.** У складі інституту відкрито обласний педагогічний ліцей.
- **20 років - 2001 р.** Створено навчально-методичний центр у м. Прилуках.
- **15 років - 2006 р., 10 лютого.** На конференції трудового колективу відбулися вибори ректора університету. Ним став доктор політичних наук, професор Бойко Олександр Дмитрович.
- **15 років - 2006 р., 20 лютого.** Зустріч колективу університету з Міністром освіти і науки України С. М. Ніколаєнком.

- **15 років - 2006 р., 4 вересня.** Участь студентів і викладачів університету у відзначенні 125-річчя з дня встановлення першого в світі пам'ятника М.В.Гоголю.
- **15 років - 2006 р., 20 грудня.** Гість Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя – Надзвичайний і Повноважний Посол Канади в Україні А. Данн.

Іменний покажчик

А

Абрамовитч В. В. 76
Абузяров В. Х. 32
Алексєєв Т. П. 79
Андрійко В. І. 40
Андрійко І. Ф. 39
Андріяшев О. Х. 16
Аніщенко В. О. 64
Афанасьєв-Чужбинський О. С. 21,
81
Ахієзер Н. І. 20

Б

Базоркін А. Б. 19
Барановський М. О. 69
Безбородько І. А. 15
Бездрабко М. І. 51
Білокопитова В. С. 14
Благінін В. М. 38
Богун Г. Г. 27
Бойко В. М. 59
Бойко О. Д. 81
Борщенко І. С. 43
Брайловський С. М. 63
Будилович А. С. 37

В

Вишнева Л. П. 18
Воловник В. А. 80

Г

Галан А. 53
Гербель М. 81
Германович О. І. 20
Гінтовт О. Л. 77
Глушановський А. А. 78
Гоголь М. В. 82
Гора О. Т. 64
Горлач Л. Н. 26
Горонович А. М. 62
Гриневич К. Е. 58
Грузинський О. С. 75

Д

Данилов В. В. 50
Данн А. 82

Данчевський М. П. 79
Діденко Г. Д. 72
Дорохіна Л. О. 38
Дудка Г. І. 13

Є

Єфремов В. В. 24

Ж

Жилко Н. М. 25
Журавський Д. І. 76
Журба П. П. 31

З

Забарний О. В. 29
Завальнюк Л. В. 73

І

Ільїнський Г. А. 24
Ільченко Г. М. 52

К

Карпеко О. О. 67
Карський Ю. Ф. 5
Карханін І. О. 54
Каталей В. В. 15
Качалка О. В. 65
Кирилов А. М. 78
Кирилюк З. В. 10
Киричок Г. А. 57
Кітавін Г. С. 50
Клюзко М. Ю. 28
Кобернюк П. М. 37
Коваленко О. Б. 12
Ковальчук О. М. 27
Ковальчук Ю. О. 31
Коробка П. С. 33
Короїд О. С. 45
Костенко І. П. 74
Коцюба Л. Й. 22
Крутиус В. В. 32
Кукаркін В. В. 7

Л

Лахно (Блик) О. П. 6
Лесеневич М. П. 7
Локоть О. В. 79
Лукашов С. М. 61

- Люперсольський П. І. 43
 Люрин І. Б. 46
- М**
 Мандес М. І. 10
 Марченкова А. І. 40
 Масик В. І. 80
 Матвієнко С. І. 33
 Миловидов Л. В. 18
 Мискіна Л. В. 62
 Моїсеєва Л. Ф. 31
 Мокрицький А. М. 51
 Морачевський П. С. 68
 Мордвінов О. Г. 13
 Москотін Л. П. 8
- Н**
 Нестеренко Л. І. 45
 Нестеренко О. Г. 22
 Никоненко П. М. 48
 Нікітіна Л. Т. 67
 Ніколаєнко С. М. 82
 Новодворський В. В. 39
- О**
 Олексієнко А. І. 47
 Орлай І. С. 77, 81
- П**
 Петренко А. Г. 69
 П'ятухович М. М. 14
 Полтава Л. 53
 Поляруш Є. І. 80
 Поляченко М. 81
 Приходько Л. І. 6
 Проценко Ф. Д. 41
- Р**
 Радченко В. Г. 28
 Режабек Ф. В. 68
 Римаренко В. Є. 8
 Розов В. О. 48
 Рославський-Петровський О. П. 27
 Ростовський О. Я. 21
- С**
 Сапон В. М. 47
 Светлов П. Я. 74
 Сементовський О. М. 54
 Сергіїв М. О. 79
- Сердюк П. О. 19
 Симоненко В. І. 46
 Сич М. М. 42
 Сірий І. М. 39
 Скворцов Є. М. 63
 Смірнов П. Ф. 9
 Солдатов М. П. 9
 Солдатова І. М. 41
 Стеблін-Каминський Є. П. 81
 Стогнут О. О. 58
 Стрельнікова Н. М. 6
 Стригун В. М. 12
 Строкатів З. І. 79
- Т**
 Тамбовцева А. Л. 67
 Тимошик М. С. 8
 Тихомиров П. В. 81
 Тканко О. В. 75
 Ткачук А. Г. 34
 Турцевич І. Г. 26, 81
- Ф**
 Фурса Л. К. 5
- Х**
 Халчинський І. Д. 42
- Ц**
 Циганок Л. В. 61
- Ч**
 Чалий М. К. 58
 Чичковський Д. 81
- Ш**
 Шевченко В. Д. 23
 Шевченко Т. Г. 81
 Шевчук О. Г. 34
 Шифрін Б. М. 79
 Шовкопляс В. С. 13
 Шпаковський І. С. 52
 Шрамченко П. П. 78
 Штепа К. Т. 72
 Шумська Л. Ю. 73
 Шуст М. Н. 52
- Щ**
 Щербініна О. М. 57
- Я**
 Ярослав Н. С. 23

При складанні Календаря була використана наступна література:

- 1. Викладачі Ніжинської вищої школи** : бібліографічний покажчик. Ч. 2. 1920–1940 ; Ч. 3. 1940–1970 / укладачі: Л. В. Гранатович, Т. П. Скатерна. – Ніжин : НДПУ ім. М. В. Гоголя, 2000. – 246 с.
- 2. Викладачі Ніжинської вищої школи** : біобібліографічний покажчик / упоряд.: Л. П. Косовських, В. І. Манжай, С. М. Морейченко та ін.; НДУ імені Миколи Гоголя. – Ніжин : НДУ ім. М. Гоголя, 2005.
Ч. 4 : 1970–2005, Кн. 1 : Загальноуніверситетські кафедри. Факультет іноземних мов. Факультет культури і мистецтв. Історико-юридичний факультет. Природничо-географічний факультет. – 2005. – 236 с.
Ч. 4 : 1970–2005, Кн. 2 : Фізико-метематичний факультет. Філологічний факультет. Факультет психології та соціальної роботи. Бібліотека. – 2005. – 170 с.
- 3. Гранатович, Лариса Валентинівна. Викладачі Ніжинської вищої школи** : бібліографічний покажчик. Ч. 1. 1820–1920 / Л. В. Гранатович. – 2-е вид., переробл., доп. – Ніжин : НДПУ ім. М. В. Гоголя, 2001. – 244 с.
- 4. І дорогий, і незабутній**: спогади випускників університету / ред. Т. Д. Пінчук ; НДУ імені Миколи Гоголя. – Ніжин, 2005. – 236 с.
- 5. Календар знаменних і пам'ятних дат по місту Ніжину на 2011 рік** / уклад. : Л. Г. Гусева, В. М. Кузьменко ; Ніжинська центральна міська бібліотека ім. М. В. Гоголя. – Ніжин : [б. в.], 2012. – 42 с.
- 6. Ніжинська вища школа: Викладачі і випускники** : календар знаменних і пам'ятних дат на 2008 рік / упоряд.: Л. І. Литвиненко, І. М. Супруненко; передм. Л. І. Литвиненко ; відпов. за вип. Н. О. Ленченко ; Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя, Бібліотека. – Ніжин : НДУ ім. М. Гоголя, 2008. – 32 с.
- 7. Ніжинська вища школа у спогадах студентів і викладачів** : у 2 т. / укладачі: Г. В. Самойленко, О. Г. Самойленко. – Ніжин : НДУ ім. М. Гоголя, 2015.
- 8. Пінчук Т. Мої чотири ректори.** – Ніжин : [б. в.], 2000. – 42 с.
- 9. Самойленко, Григорій Васильевич. Нежинская филологическая школа. 1820–1990** / Г. В. Самойленко. - Нежин : НГПИ, 1993. - 170 с.
- 10. Самойленко, Григорій Васильович. Ніжинська вища школа: сторінки історії** / Г. В. Самойленко, О. Г. Самойленко. – Ніжин : НДУ ім. М. Гоголя ; Ніжин : Аспект-Поліграф, 2005. – 420 с.
- 11. Самойленко, Григорій Васильович. Ніжинська вища школа в життєвих та творчих долях її випускників** [Електронний ресурс] : Т. 1. 1820–1920 / Г. В. Самойленко, О. Г. Самойленко ; Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя. – Електрон. текстові дан. – Ніжин : НДУ ім. М. Гоголя, 2020. – 369 с. – Заголов. з титул. екрану.
- 12. Самойленко, Григорій Васильович. Ніжинська вища школа в життєвих та творчих долях її випускників** [Електронний ресурс] : Т. 2. 1920–2020 / Г. В. Самойленко, О. Г. Самойленко ; Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя. – Електрон. текстові дан. – Ніжин : НДУ ім. М. Гоголя, 2020. – 465 с. – Заголов. з титул. екрану.

Науково-бібліографічне видання

Відповідальний за випуск:
Морозов О. С. – директор бібліотеки

Упорядники:

Кільдіватова О. Д., Манжай В. І., Мухомодєєва Н. В.

Макет обкладинки:
Мухомодєєва Н. В.

Ніжинська вища школа: викладачі і випускники:

календар знаменних і пам'ятних дат на 2020 рік